

Adelaart, of de zegepraalende deugd : toneelspel

<https://hdl.handle.net/1874/371856>

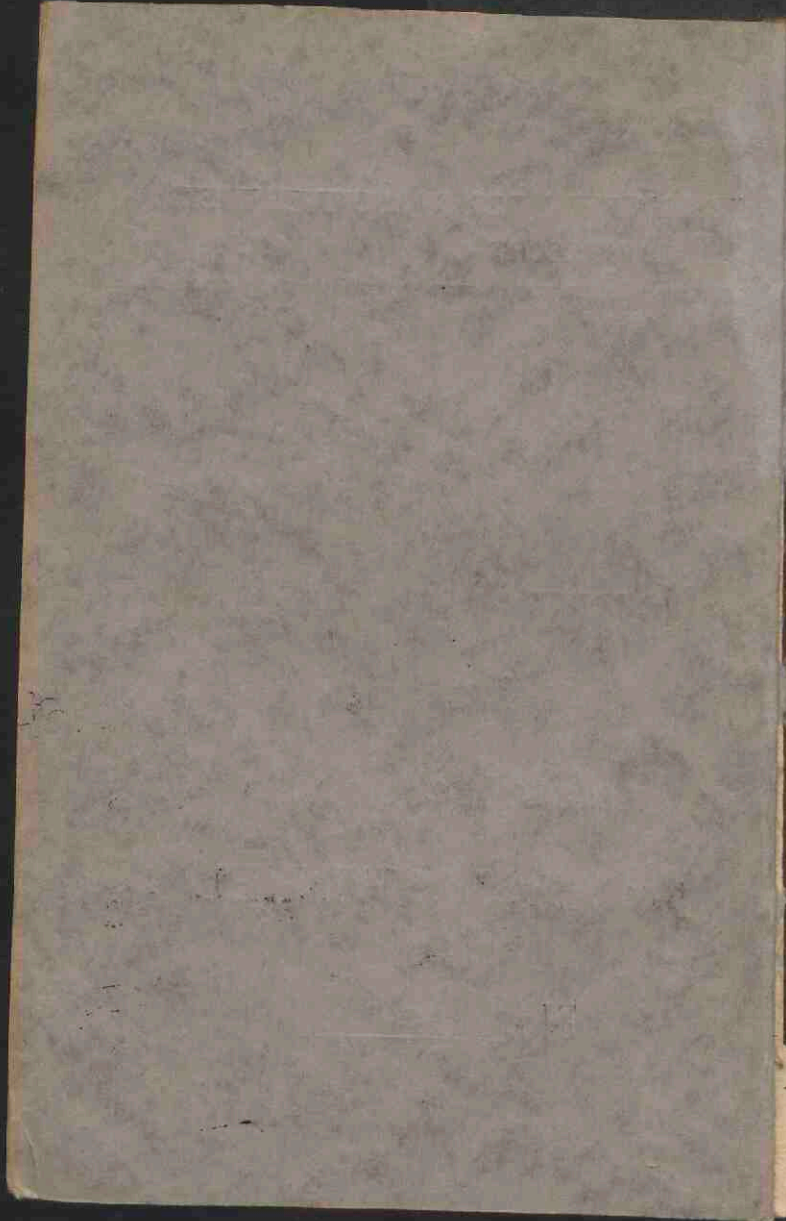
BIBLIOTHEEK DER RIJKSUNIVERSITEIT
TE UTRECHT

1929

**Verzameling tooneel-
stukken uit de
nalatenschap van
prof. Dr. J. te WINKEL**

No. 817

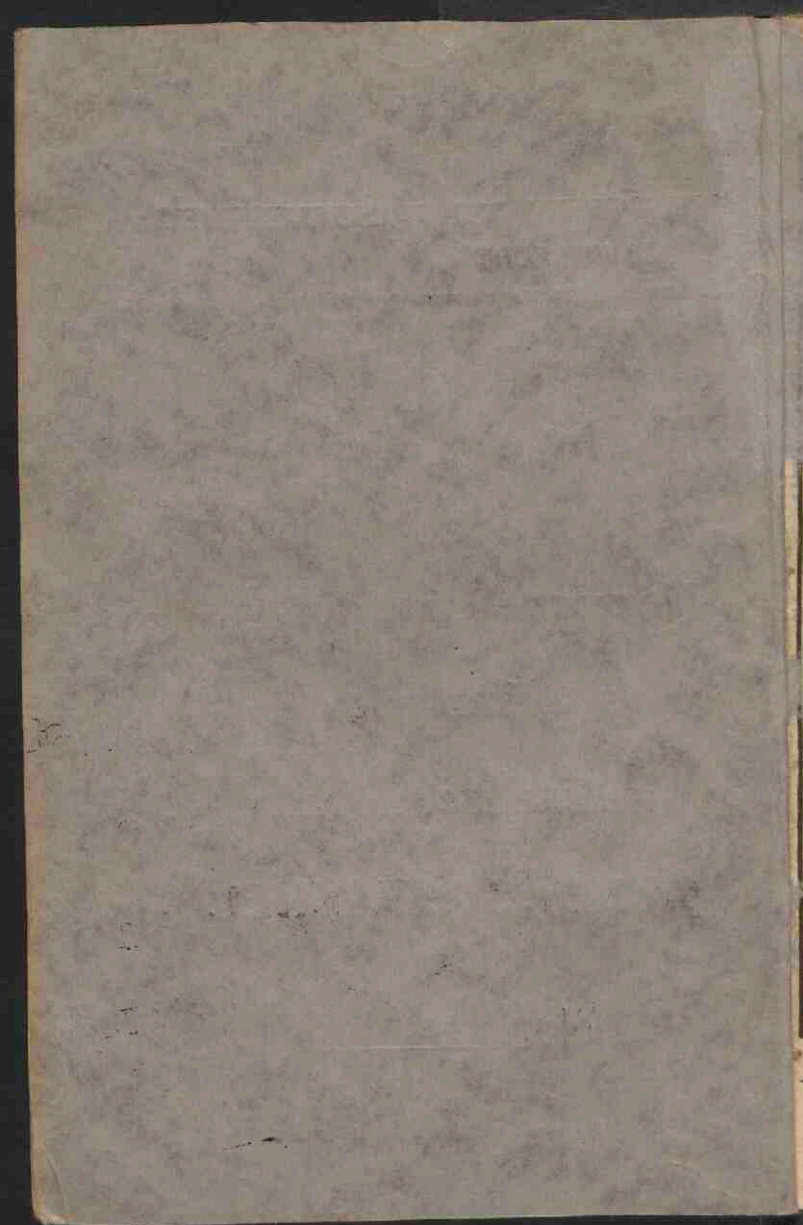
J. B. W. H. L. L.

17a

ADELAART, OF DE ZEGEPRALENDE DEUGD.
Toneel Spel.

V. B. W. H. L. L. fecit.

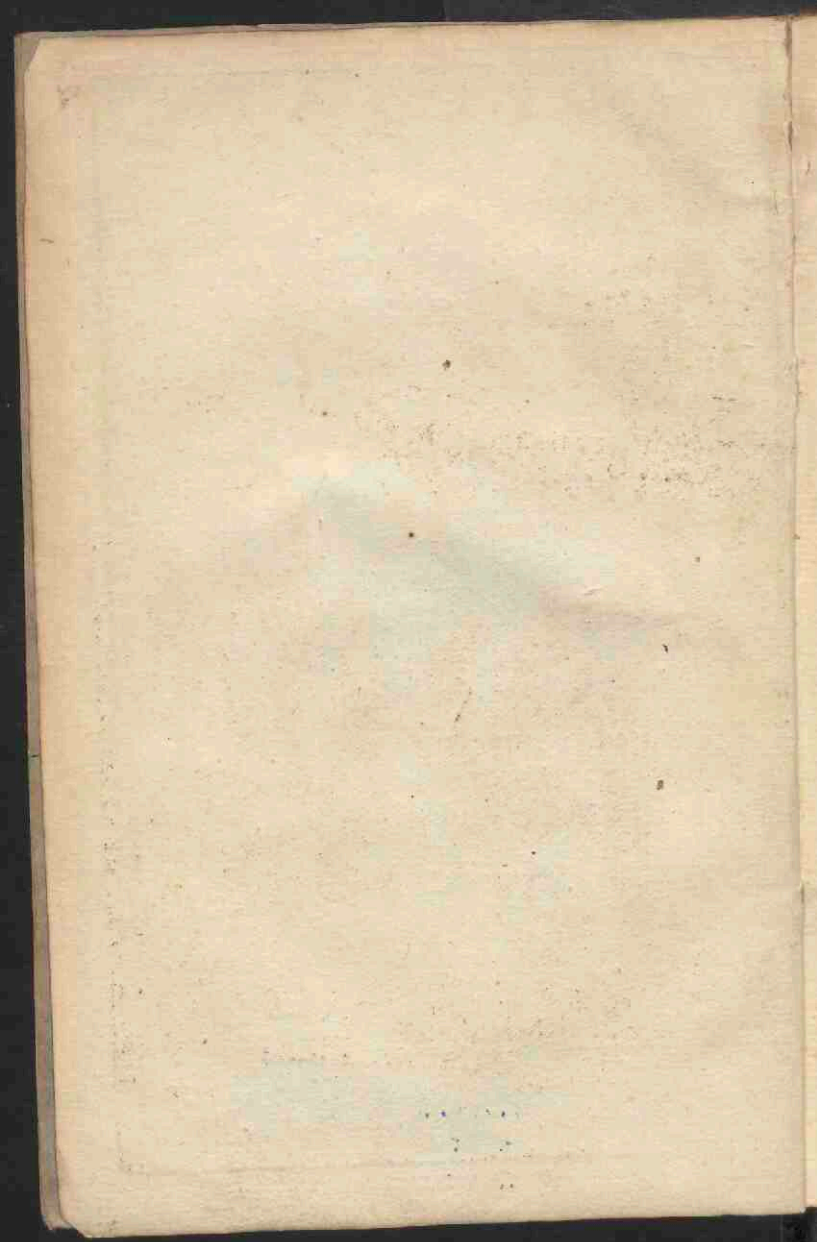
J. B. W. de Lel

170

C. F. 20 1700. f. 170.

ADELAART, OF DE ZEGEPRALENDE DEUGD.
Toneel Spel.

817
A D E L A A R T,
OF DE
ZEGEPRAALENDE DEUGD;
TOONEELSPEL.

Gevolgd naar *Fenneval, ou le Barnwell Fran-*
çois, van den Heere
MERCIER;

onder de zinspreuk
VIRTUTE DUCE.

Te A M S T E L D A M,
By ADRIANUS HUPKES, Boekverkooper op 't Rokkin,
in ERASMUS. 1770.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

„ van onze medemenschen; maar wy hebben geen
 „ traanen voor een' moordenaar. Zyne daad
 „ heeft geen overeenkomst met onze daaden. Hy
 „ word niet meer als een lidder saamenleving aan-
 „ gemerkt. Zyn misdaad griest ons en vervult
 „ ons met afgryzen. Wy kunnen niets tot zyn
 „ verschooning uitvinden; en daar is in waar-
 „ heid niets dat minder gemeenschap met elkan-
 „ der heeft, dan het tooneel en het schavot.”

De heer **MERCIER** heeft vervolgens in gemelde
 voorreden niet weinig kunst besteed, om te betoo-
 gen, dat tooneelstukken van deeze soort, naar den
 gezuiverden smaak onzer eeuw, den voorrang
 verdienen, boven die geene, welke niet dan groo-
 te gebeurtenissen, tusfchen verbevene perfoonen
 voorgevallen, betreffen: doch wy hebben gedacht
 dit te mogen voorby gaan, om den verlangenden
 leezet, door een te breedvoerige voorreden, niet
 te veel af te vergen. Om niet in dezelfde fout te
 vervallen, zullen wy kortelyk eenige veranderingen
 door ons gemaakt, trachten te billyken, wel-
 ke wy oordeelen, niet te mogen verzwijgen.

Het

Het oogmerk van dit tooneelspel is om de harts-
tochten op het sterkste in de aanschouwers te beroe-
ren, door een treffende afbeelding van rampen en
gebeurtenissen, voorvallende onder personen, wier
manier van denken niets vreemds met de hunne
heeft. Ieder beschaafd aanschouwer waant in zulk
een geval, zichzelven en zyn huisgezin op het too-
neel te ontdekken; en de aandoening kan nimmer
levendiger zyn, dan als wy de ongelukken van an-
deren met een oog van toepassing op onszelven be-
schouwen. Zulk eene tedere stoffe vorderde eene
tedere behandeling. Het natuurlyke in alles te be-
trachten was de grondwet, welke wy ons voorstel-
den: derhalve hebben wy de vryheid genomen niet
alleen personen, plaats en zeden naar onzen
landaart te schikken, maar ook verscheide plaat-
sen, alwaar de styl van den franschcn schryver
naar ons oordeel, iets van het natuurlyke afweek,
of duister schein, veranderd en opgebelderd. Wy
Nederlanders zyn spaarzaam met het invoeren van
bloemen der rederykkunde in onzen spreekstyl: al-
les wat opgesmukt is word belachgelyk: daarom
hebben wy, zo veel ons mogelyk was, altoos getracht

het verhevene over te brengen in het naïve. Het ontbreekt onze taal in geenen deele aan woorden en leenspreuken, om een verheven denkbeeld, door weelige en krachtige trekken zo bevallig als in eenige andere taal uit te drukken; maar met een weeten onze letterkundigen welk eene moeite het kost, om tusschen den zwaarigen en laagten styl het juiste midden aan te treffen. Dat wy overal hierin geslaagd zyn, durven wy ons niet belooven; maar het zal ons aangenaam zyn van een rechtvaardig en kundig algemeen onze kunstfeilen te leeren kennen, en te zien dat anderen op dit voetspoor ons verbeteren.

Zie hier dan, leezet, EEN' NEDERDUITSCHEN BARNWELL; schoon wy om de algemeene verstaanbaarheid liever een' anderen tytel verkoren hebben, en de naamen der persoonaadjen, zoveel ons doenlyk was, naar haare eigenschappen geschikt hebben. Mocht dit zedentafreel zo gelukkig zyn om onze landgenooten op eene behaaglyke wyze te stichten; ja, mogt slechts één onzer leezers, die door gevaarlyke driften vervoerd, in het spoor van den verdoolden

Adel-

VOORBERICHT.

v

*Adelaart vervallen was, op zyn voorbeeld te rug
treeden, en de deugd bulde doen; welk een heer-
lyke uitslag zou dan het oogmerk van onze letter-
vlyt bekroonen!*

PER:

P E R S O O N A A D J E N .

BURGERHART, voornaam koopman.

CONSTANTIA, zyne dochter.

ADELAART, een jongeling van goeden huize, by
Burgerhart inwoonende.

REINHART, kassier van Burgerhart, boezemvriend
van Adelaart.

ERNESTUS, oom van Adelaart.

SOFIA, nichte van Constantia.

CHARLOTTE.

JULIA.

WOLFAART, vriend van Charlotte.

Een KANTOORBEDIENDE van Burgerhart.

Een KNECHT.

Het TOONEEL is te AMSTELDAM.

ADELAART,

O F

DE ZEGEPRAALENDE DEUGD.

TOONEELSPEL.

EERSTE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

BURGERHART, *alleen; zittende aan een tafel welke met papieren overdekt is; en bezig zynde met ſchryven.*

(Een KANTOORBEDIENDE treed de kamer in, en brengt verſcheide brieven: Burgerhart opent dezelve en geeft hem onder het leezen den een' na den ander' weder, zeggende:)

Beantwoord deeze drie brieven met den uiterſten ſpoed..... Bezorg voor all' dat die matroozen terſtond het geld, op hunn' reis verdiend, kunnen ontfangen. De nooddruft dier arme zeelieden zal grooter zyn dan wy denken. Het loon dat zy voor zuuren arbeid en levensgevaar genieten is waarlyk gering. Laaten wy, hoe ſpoediger, hoe beter, hen in ſtaat ſtellen hunne behoefſtige huisgezinnen te verheugen. De
A wel-

welvaart van ons vaderland eischt dat wy voor hen zorgen. Wy zyn gelukkig als wy iets aan 't algemeene welzyn kunnen toebrenge; dat behoort altoos vóór het belang van byzondere lieden te gaan. Vergeet niet dit andere ontwerp mede voort te zetten: 't is gewichtig: veele elendigen kunnen daar door hulp en troost bekomen.

(Hy heeft éenen brief, hem in 't byzonder betreffende, bebouden. Hy leest denzelven en houd hem geopend in de hand. De KANTOORBEDIENDE vertrekt.)

Hoe, komen dan alle verbaazende voorvallen te gelyk op deezen dag!... *(Zyne stem verbeffende.)* Neen, neen, de eerzucht om myn geslacht te verbinden aan een' magtiger en ryker dan ik, zal my niet blindelings vervoeren. Ik wil niet dat zy haare hand geeve, als met haar hart. Doemwaardig is de vader die zyn kinderen tot een huwlyk dwingt om het geld. Uw brief, ó graaf! vereert me; maar zo myne dochter u niet begeert, is myn antwoord gereed.

T W E E D E T O O N E E L.

BURGERHART, CONSTANTIA.

CONSTANTIA, *naar haar' vader tredende, en zyn band met eerbied en tederheid kussende.*

Myn vader!

BURGERHART.

Waarde dochter! Ik heb nooit zo sterk naar u verlangd als deezen morgen. Wy zullen een goede poos met elkander moeten spreken: ik heb u gewichtige zaken te ontdekken, en ik verzoek u, Constantia, dat gy my met uw gewoone openhartigheid antwoord.

CON-

CONSTANTIA.

Gy zyt dag aan dag zó goed, zó vrendelyk, en hebt zulk een gunstig vertrouwen van my, dat ik vrees niet in staat te zyn, zo veel lof te kunnen verdienen... Gy zelf weet hoe aangenaam het my altoos is met u te spreken. Nimmer heeft uw gezelschap my verveelt: neen, nimmer was ik by u zonder tedere ontroering.

BURGERHART.

Ik heb my nooit van myn tederheid voor u beklaagd; ik zal ook nooit ophouden teder te zyn. 't Is my niet mogelyk te begrypen, dat een vader zyn kind anders dan zichzelven kan behandelen. In de liefde voor onze kinderen moeten wy onze dankbaarheid betoonen voor de zorg van onze ouders... Ga zitten Constantia. Ik ken uw verdiensten. (*Met meer levendigheid.*) Reeds toen myn waarde vrouw, die beminde van myn hart, die gy my zo dikwyls te binnen brengt, door uw wezenstrekken en deugden, u op haar' schoot aan haar' borst voedde, (want zy was grootsch om de pligt van eene moeder, by haar een geheiligde pligt, in alles waar te neemen,) toen reeds spraken wy met elkander om u, die nog in den wieg laagt, uit te huwen. Wy streelden ons in die aangenaame oogenblikken met het blydste vooruitzicht... (*Eenigzins ernstiger, doch niet minder teder.*) Constantia, uw moeder is niet meer. Haar dood liet de verdere zorg voor uw opvoeding aan myalleen over; doch dit werk door haar begonnen, en naar 't heerlyk voorbeeld van haarzelve gericht, is zonder moeite voltooid; ik vind haar geheel in u weder. Maar gy zyt tot een zeker einde in de waereld gekomen: ieder trap van ons leven is er gens toe geschikt; wie zich naar die schikking niet gedraagt,

draagt, stelt zich aan grooter ongelukken bloot, dan die, welke hy geloofst te ontvlieden. Ik voorzie wel dat het scheiden van een' vader u altoos smartlyk zal zyn; maar ikzelf moet u het huwlyk aanraden. Ik zal immers ten eenigen tyde u moeten verlaten: het graf daar uw moeder rust wacht my immers ook. Dan zoud gy, my misfende, zonder beschermer, zonder raadsman, alleen.....

(Constantia, ontroerd zynde, staat op en schynt te willen spreken: Burgerhart baare beide handen tusfchen de zynen neemende, en haar teder aanzierende, vervolgt.)

Neen, waarde dochter, hierop valt niets te antwoorden. Weêrhou uw traanen. Ik zal welgemoed sterven, zo ik voor myn dood u gelukkig mag zien.

Laat ons dan ernstig overweegen wat het beste is. Gy zyt dagelyks verwonderd over de menigte der huisgezinnen die uiterlyk de eendragt vertoonen, doch daar de tweedragt zelf heerscht. Gy ziet met verfoeijing zoveel weelderige vrouwen die geen tederheid kennen; zoveel huisvaders die van hun jeugd tot aan 't graf, als kinderen te werk gaan. & Myn lieve Constantia! de oorzaak van dit kwaad ligt alleen in het blindelings opvolgen van een droevige zucht tot pracht en weelde. De fortuin word nageloopt en de burgerlyke zeden veracht. Hoe laag en wezendlyk arm zyn veelyds de ryksten! Als het te laat is om te rug te keeren, en eerder niet, vind men zich bedrogen. Van jongs af aan heb ik u gewend de waare verdiensten van het fchynfchoon te onderscheiden: gy, in 't huis en onder 't oog van uw' vader opgevoed, zaagt daar, myns weetens, niet dan billykheid. De ondeugd is u nooit anders voorgekomen dan als een spook dat alleen in 't donker fchuld. Nu zyt ge in dien onderdom, waarin de rede uw neiging bestieren kan. Nu is het tydftip geboren,

boren, waarop gy myn zorg zult kunnen vergelden. Myn lieve Constantia, bedenk het wel, ik herhaal het u nog eens, meer dan drie vierdedeelen van myn' leeftyd zyn verloop; spreek, zal ik den troost genieten u na te laten in de armen van een' echtgenoot? Ik heb gewacht of gy 't my uit uzelve zoud te kennen geeven; ik heb zelfs getracht uw hart te doorgronden; en dewyl ik het tot de keur waardig vond, heb ik u daartoe de vryheid gelaaten. Myn huis was open voor ieder die toegang tot u verzocht. Zy allen hebben zich verklaard, en gy die myn vertrouwen bezit, Constantia, gy sprek't my nergens van!

CONSTANTIA.

Ach, vader! zou ik myn keur op iemand vesten, daar gy behoort te kiezen. Dit waar mischien al te onvoorzichtig myzelve het grootste berouw op den hals gehaald. De vryheid die gy my laat is me een last. Ik wantrouw myzelve in het onderzoek der perfoonen die my aanzoeken.... Mischien zou ik geen behaagen vinden, in den man, op wien uw keur kon gevallen zyn. Neen... ik verzoek het u, laat my toe alleen gehoorzaam te zyn! Dit is een deugd van myne sexe, en zy voegt my bovenal. Zou uw dochter hem niet kunnen beminnen, dien gy verkiest voor uw' zoon! Noem zyn naam en ik ben verzekert dat ik van naaf aan veel deugden in hem ontdekken zal.

BURGERHART.

Geloof uw' vader: ik heb tot nog geen keur gedaan. Zo ik in 't kiezen myn hart raadpleeg zal ik telkens bevreesd, verlegen en besluiteloos, nimmer iemand kunnen benoemen. Ik zou zelfs gestrenger zyn dan gy: myn vaderlyke tederheid zou nog scherper vooruitzien

dan uw kiesheid. Het verval der zeden is maar al te klaar; een goed huwlyk is tegenwoordig de zeldzaamste zaak: maar men moet evenwel eenmaal besluiten. Zo gy denkt dat 'er in 't geheel geen mannen zyn, met wien gy uw leven zoud kunnen doorbrengen, dan doet gy henallen oneer aan. Schoon de man dien gy bemint, geen deugden bezat, hy zou niet lang met u leeven zonder dezelve te kennen.

CONSTANTIA.

Ei, vader, verschoon uw dochter; zo groot een lof doet my bloozen.

BURGERHART.

Ik zoek u daar door aan te moedigen om dien meer en meer te verdienen. Ja, Constantia, ik acht u in staat om een' braav' man gelukkig te maaken; ik ben verzekerd dat gy het kunt en zult doen. Hooge staat en rykdom zyn by u, gelyk by my, niets dan ydele harsfenschimmen. Gy zult alleen naar de stem van uw hart te werk gaan. Spreek, ik verlang om u te hooren.

CONSTANTIA, *eenigzins verlegen.*

Welaan, ik zal alle beschroomdheid laten vaaren. Noem hen, die zich aan u verklaard hebben; zo 'er iemand onder is die my kan beweegen, zal ik.....

BURGERHART.

Wel nu: gy weet de rede van het dagelyks bezoek der heeren Leander en Theodoor; de heer van Goudvliet, de heer Versal en de advocaat doen zich niet

DE ZEGEPRAALENDE DEUGD. 4

niet minder aanmerken: zy allen hebben u tyds genoeg gegeven om hen te leeren kennen: ieder hoopt op de voorkeur.

CONSTANTIA.

Mag ik my ten hunnen opzichte rondborstig uiteen?

BURGERHART.

Voorzeker, gy moet het zo doen.

CONSTANTIA.

Ik zou geen van hen allen tot myn egaë begeeren. De heer Leander ontveinst zichzelve te veel in myn byzyn; hy heeft telkens uit vrees dat hy zich zal vertoonen zo als hy waarlyk is. My dunkt dat hy een karakter heeft dat moeilyk gekend kan worden, en ik ben bevreesd voor een mensch, dat niet te doorgronden is. Wat den jongen heer Theodoor betreft, die is in alles oppervlakkig, ik heb nog geen woord van hem gehoord, het welk my kon bevestigen dat hy dacht. De heer van Goudvliet is te besluiteloos, dan dat ik in zyn voordeel stemmen zou. Ik heb hem in één uur twintig maal van meening zien veranderen, naar dat hy geslingerd wierd door ieder, die met zyn onbestendigheid spotte. De advocaat heeft tot zyn ongeluk te vroeg een beroep bekomen: hy heeft niets grondig geleerd: hy spreekt van alles op een' beslissenden toon, en gelooft dat hy geboren is om overal rechter te zyn. Hy is te ernstig in beuzelachtige zaaken en over wездendlyke loopt hy te luchtig heen. Wat den heer Versal betreft, die zoekt my alleen te behaagen door den eenen dag boven den anderen in pracht van gewaad uittemunten; buiten zyne kostbaare kanten en geborduurde klederen zou hy dood zyn. Eindelyk, waar ik

ook wezendlyke verdiensten gezocht heb, ik vond niets dan gemaaktheid. Ik kan immers niet helpen dat gy my zo keurig hebt doen worden; maar behoort hy, die u zyn' vader zal noemen, voor 't minste niet in eenige deugden u gelyk te zyn.

BURGERHART.

Misfchien zal ik het beter treffen, wat zegt gy van den graaf van Hogerwoert?

CONSTANTIA, *verbaasd.*

Den graaf!

BURGERHART, *glimlachende.*

Zie hier zyn' brief: het antwoord daarop zal ik uit uw' mond fchryven.

Constantia neemt den brief aan, en leest denzelven; Burgerhart vervolgt.

Zeg het my maar ras; is hy de gelukkige man? Gravin te kunnen worden is een aanbieding die iemants gedachten ligt kan veranderen.

CONSTANTIA, *op een' edelen toon.*

Tot myn geluk kan al dat klatergoud my niet verblinden. Als ik my den graaf voorstel zonder goederen, zonder titel .. dan zie ik niet dat hy den voorrang van zyn mededingers verdiend. Ik bemin hem niet.

BURGERHART.

Zoud gy dan niemand beminnen?

CONSTANTIA, *met eenige beschroomdheid.*

Neen, vader!

BUR-

BURGERHART, *haar sterk aarzende, en op eene ernstige wyze.*

Is dit de waarheid, Constantia?

CONSTANTIA.

Gy dringt my zo sterk.... Gy haalt myn geheimen uit myn hart. Maar hoe kan ik 't langer tegen zulk een groote goedheid uithouden! Hoe kan ik langer zwygen! Neen, ik zal u gehoorzaam zyn.

BURGERHART.

Indien het geheimen zyn die gy een' vader, die als een vriend met u spreekt, niet kunt te kennen geven... dan verg ik verder niets.

CONSTANTIA, *tederlyk.*

Geen ander dan gy zal immer myn vertrouwen hebben. Gy alleen zult my tot raadsman en troost zyn. Ik vrees..... en echter... ik geloof dat ik bemin. Ik verwek myzelve een groote ontroering. Ach! vergeet niet...

BURGERHART.

Hoe, Constantia! mistrouwt ge uw' vader?

CONSTANTIA.

Hoe klopt my 't hart! waarvoor ben ik toch zo bevreesd?

ADELAART, OF
DERDE TOONEEL.

BURGERHART, CONSTANTIA, REINHART.

(Reinhart treed langzaam de kamer in, met de oogen nederwaards geslagen en de armen kruislings over elkander.)

BURGERHART.

Daar is de heer Reinhart. (Ter zyde.) Hy schynt bedroefd. (Overluid.) Wat deert u, myn vriend? Gy schynt ten uiterste ontroerd. Mag ik weeten welk een verdriet...?

REINHART, droevig.

Ach, mynheer! hoe word men bedrogen op deeze waereld! Men kan op niemant meer vertrouwen; het eerlykste gelaat is tegenwoordig het bedriegelykste. Wie kan in deeze eeuw de menschen doorgronden? Daar is in deeze stad maar al te veel gelegenheid tot buitenspoorigheid voor de jeugd. Wie had het ooit durven denken? Ô Adelaart! Ongelukkige Adelaart.

BURGERHART, verbaasd.

Wel nu? Wat deed Adelaart?

Tegen zyne dochter, welke eene beweging maakt om te vertrekken.

Blyf, myn kind, wy moeten ons gesprek vervolgen.

REINHART.

Mynheer, ik heb gelyk gy weet zyn' vader zeer wel gekend: wy zyn dertig jaaren lang de trouwste vrienden geweest. Hy heeft my op zyn sterfbed zyn' zoon aanbevolen. „ Bewaar hem, (zeide hy) bestier zyne jonkheid, „ heid,

„heid; hy is aan hevige hartstogten onderworpen;
 „ach! draag zorg dat 'er geen droevige ongeluk-
 „ken uit voortkomen". Zou het mogelyk kunnen
 zyn dat de zoon van zulk een' vader, ontaarden
 zou! Die zoon! Hy schein altoos zó vroom, zó
 geschikt. Neen, 't gaat myn begrip te boven. On-
 gelukkige Adelaart!

CONSTANTIA, *ter zyde.*

Ik sidder, ó Hemel! wat of hy zal ontdekken?

BURGERHART.

Bezadig u. Wat heeft Adelaart begaan?

REINHART.

Ach! gy zult verstomd staan van droefheid. Die
 jongeling van wien ik zulk een yvrig vriend was, is
 myn vriendschap onwaardig: hy heeft my verraaden.

BURGERHART.

Op welk een wyze?

REINHART.

Ik had hem verzocht het geld voor die wissel te ont-
 fangen, dat ik u morgen moest ter hand stellen. Ik
 weet zeker, mynheer, dat hy 't ontfangen heeft; maar
 ik heb hem sints dien tyd niet weér gezien.

CONSTANTIA, *ter zyde.*

Ach! hoe zal ik myn ontroering verbergen!

BURGERHART, *met eenige koelheid.*

Maar hebt gy my niet gezegt, dat hy reeds sints
 vier dagen naar buiten was, by zyn' oom?

REIN-

REINHART.

't Is waar: daarin heb ik schuld. Ik wilde de zyne eenigen tyd verbergen. Ik heb de droevige waarheid van 't geval gezocht te bedekken om hem tyd te geeven tot berouw. Gy weet het, ik heb Adelaart in dit deugdzaam huis geleid. Hy wierd van u geacht en ik heb gezocht uw achting voor hem te bewaaren: maar nu is hy verloren... Wat bitter hartzeer doet hy my aan! Kon ik den tyd van zyn kindsheid nog herroepen, dien gelukkigen tyd, toen hy, nog schuldeloos, naar myn' raad alleen luisterde!

Ik vertrouwde dat de gedachte van myne ongerustheid genoeg geweest zou zyn om hem weder naar my toe te doen vliegen. Maar neen, men heeft hem in een verr' afgelegten huis, een snood verblyf van lichttekooijen, zien treden. Oordeel nu zelf, of ik hem nog myn' vrind kan noemen, en of ik dien ongelukkigen niet mag beschrijven, die in een enkel oogenblik zo verr' vervoerd is. Ik heb van dag tot dag gewacht, maar ik moest het u eindelyk ontdekken.

BURGERHART.

Ik ben verbaasd en ontroerd over dit geval. Ik heb altoos een' oprechten en braven aart in hem gevonden. Deeze daad stryd zeker tegen zyn natuur; maar de jeugd, de geweldige driften, de kwaade voorbeelden, die! stroom.... Ô Waarde Reinhart! hy is verleid: voorzeker hy is verleid. Nu hebt gy alle wakkerheid en moed nodig: ga voorzichtig te werk, en hou zorgvuldig de zaak geheim. Een woord in de eerste hitte uitgesproken, heeft dikwils een onherstelbaar kwaad gedaan. Tweeduizend guldens te verliezen is niets; maar het verlies van een
ziel

ziel die zaaden van deugd heeft, is op geen' prys te schatten. Dit moeten wy voorkomen. Een enkle onvoorzichtigheid in 't kwaad te licht gesteld, word dikwils als een misdaad uitgekreten; en dus word iemants eer voor altoos bevlekt, om dat hy minder uit gebrek van deugd, dan uit zwakheid zich vergrepen heeft. Laat niet af het oog op hem te houden; maar gelaat u, als of gy zyn gedrag aan hemzelve overliet; betoon hem nog dezelfde achting als te vooren: dit is het beste middel om een edel hart alle verdere laagheden, die hem verontwaardigen zouden, te doen schuwen. Zo hy met berouw weder te rug keert, zal hy even diep als te vooren in myn hart staan. Vlieg heen: scheur hem van de ondeugd af; uw stem zal hem 't hart treffen: zyn misdaad zal hem wroegen, en hy zal weder dezelve zyn die ik hem dacht te zyn.

REINHART, *Constantia aanziende.*

Mejuffrouw! welk een' vader voor u, en welk een' vrind voor my! (*Tegen Burgerhart.*) Uw edelmoedigheid wekt de myne op. Myne verontwaardiging is in medelyden veranderd. Zoude ik niet toegeevend' zyn op zulk een voorbeeld als het uwe?

BURGERHART.

De tyd is kostbaar: stuit de verdere gevolgen van zyn verleiding, zy worden uur aan uur gevaarlyker. Bedek zyn fout zo veel het in uw vermogen is: Geef zelfs hem aanleiding om te denken, dat ik 'er niets van weet. Dat eene edele schaamte in zyn ziel ontwaake, eer hy de schande kent die hem zyn misdaad heeft aangedaan; want als iemant eens op het uiterste

ver.

verlaagd is geweest, ontbreekt hem veeltys de moed om weder tot de deugd te keeren.

REINHART.

Ach! dat hy u hooren mogt!

VIERDE TOONEEL.

BURGERHART, CONSTANTIA.

BURGERHART.

Die braaave man heeft ons gestoord, myn dochter.... Maar, gy schreit: uw hart is bewogen met dien ongelukkigen die van 't spoor geweken is... Hy kan zich licht weder herstellen en zelfs uit zyn misflag meer glorie trekken... Myn kind, ik heb uw traanen gezien: omhels my, en verberg my niets meer.

CONSTANTIA.

Ach, vader! ik was gereed om op uw vrendelyk aanhouden te zwichten; maar ik beef... Ik zou onvoorzichtig een' naam hebben kunnen noemen, die my, mischien een oogenblik daarna, schaamrôod had gemaakt... Neen, laat ik u het recht, dat u toekomt, weder geeven: zou ik kiezen, daar gy zelfs u verlegen vind? Hoe word myn vreesachtigheid door schrikelyke voorbeelden gevoed...! Gy ziet het immers... Adelaart, en meer anderen, die zonder blaam schenen... De jeugd word meer en meer zedelooser, en (gelyk gy nog flus gezegd hebt) het aangaan van een huwlyk is in deezen tyd, met het uiterste gevaar verzeeld... Laat my toe dat ik al myn leven by u mag blyven... Ik smeek 'er u om, by de liefde die gy voor my hebt...! Geloof my, de blydschap van met zulk een' vader te
mo-

mogen leeven, kan die van 't beste huwlyk wel opwee-
gen. Waartoe toch zo veel zorg vooruit? de Hemel
zal 'er immers wel in voorzien.

BURGERHART.

Ik doorzie de rede van uw geheimhouding, myn
waarde Constantia. Ik neem daar veel belang in: ik
ben 'er van getroffen... Ja, myn kind! ik weet wat
de jeugd is, en wat hartstogten zyn... Maar zy zullen
niet sterker zyn, dan de tederste vriendschap, en alle
grondbeginsels van eer en deugd... Stel uw' geest
gerust.

CONSTANTIA.

Ach! neem my niet kwalijk....

EEN KNECHT, *de kamer inkomende.*

Mynheer, de jonge heer Adelaart verzoekt om u
alleen te mogen spreken.

BURGERHART.

Zo 't mynheer belieft.

(De knecht vertrekt.)

CONSTANTIA, *ter zyde.*

Ik zal zyn gezicht niet kunnen verdraagen... Myn
vader, laat my toe te vertrekken.

BURGERHART, *eenigzins aangedaan.*

Ga, ga, myn dochter.

CONSTANTIA, *eenige treden voortgegaan zynde, doch
wederkeerende.*

Indien ik evenwel wist dat gy misnoegd op my waart,
zou ik u liever alles ronduit....

BUR

BURGERHART.

Neen, myn kind, de gesteldheid van uw hart is voor my niet meer moeilyk te raaden.

VYFDE TOONEEL.

BURGERHART, *alleen.*

Zou ik myn' argwaan gelooven moeten? O Hemel, mogt haar hart veranderen, of mogt die ongelukkigge, die nu zo verdoold is, haarer waardig worden!

ZESDE TOONEEL.

BURGERHART, ADELAART.

ADELAART, *by 't inkomen rondom ziende of by met Burgerhart alleen is.*

Mynheer, ik ben lang geslingerd geweest eer ik tot dien uitstap heb kunnen komen... Myn knieën knikken onder my terwyl ik voort ga... Ik zie met schrik het huis aan, daar ik siints zo lang bekend ben... Ik ben schuldig en durf myn oogen niet opslaan. Ach! hoe yselyk valt het my met beschaamde kaaken en een hart vol wroeging, voor u te komen..! Ik ben de ondankbaarste van alle menschen geweest... Ik heb myn' wel-doender verraden, den braaven Reinhart, uw' vrind en myn' vrind in de grootste verlegenheid gebragt. Beklaag my, mynheer, beklag een' jongeling die de eer lief heeft, en tot een oneerlyke daad vervallen is. Maar hoe vreemd u myn gedrag voorgekomen is, ik beklag my niet over 't gebruik van uw geld; ik ben 't u deugdelyk schuldig en myn eerste zorg zal zyn om het u te vergoeden... Mag ik u zelfs op 't oogenblik aanbieden..?

BUR-

BURGERHART.

Wat wilt gy my aanbieden, Mynheer?

ADELAART.

Om een handschrift te mogen teekenen, volkomenlyk zo als gy 't zult goed vinden. Ik ben nog onder voogden; maar hoop binnen kort...

BURGERHART.

Adelaart! antwoord my en wees niet bevreesd om my aan te zien. Welk een heimlyk oogmerk, of welk een onvoorzien toeval, heeft u gedwongen het geld dat u vertrouwd was aan te tasten?

ADELAART.

Ach! behoefde ik my voor u te schaamen, indien ik niet dan by ongeluk my misgrepen had? zoude ik dan met neêrgeflagene oogen die schande behoeven te lyden? Gy, mynheer zoud my immers veel meer vergeeven, dan ik my zelven vergeeven zou. Ik had wel iets kunnen nitdenken om myn laagheid voor u eenigzins te kleuren... Maar ik gruw voor loogens... Ik kan u niets meer zeggen... Dit alleen zeg ik echter, dat ik myns ondanks buiten my zelven ben, door een schrikkelijke ontroering, die ik nog nimmer gekent heb.

BURGERHART.

Gy, uws ondanks buiten u zelven...! Welk een zwakheid, δ Adelaart! Maar gy beeld het u slechts in... Kom, gy zyt op het spoor, ga nog een' stap verder, en ik zal u instaan voor elks achting als te vooren. Gy zyt te hevig van aandoeningen, maar gy moet dezelve trach-

trachten te beteugelen. Zo wy door geweldige hartstochten van onzen pligt geweken zyn; de raad eens vrinds kan ons weder te recht brengen. Een trouw vrind kan ons geneezen, ons vertroosten.... Adelaart, myn huis blyft nog altoos voor u open: blyf by ons woonen. Mogt gy daar de rust en de vrede van uw gemoed weder bekomen!

ADELAART, op het sterkst getroffen.

Neen, ik weet dat ik daar toe voortaan geheel onwaardig ben. Ik ben niet geboren om in dit vreedzaam huis te leeven. Ik zal 't echter nooit vergeeten; maar het herdenken daar van, zal my altoos als lood op 't hart leggen. Ach!.. gy moet my, uit medelyden, vergeeten. Betoon my zo veel goedheid niet... Neen, veracht, verfoei my veeleer... Verlaat iemant die zich zo verre verlaagt heeft, dat hy uw gunst onwaardig is, en denk alleen, dat hy voor duizend weldaaden aan u verplicht is, en...

BURGERHART.

Al 't geen gy my verplicht zyt, is op verre na zo veel niet als 't geen ge aan uzelfen verplicht zyt. Gy wilt u verbinden voor uw schuld... Maar kunt gy alles vergeeten wat ons te saamen verbind...? Adelaart! gy zyt 'er te ongelukkiger om. Ik begeer nimmer voldoening voor de schuld die gy gemaakt hebt. Gy hebt waarlyk grootheid van ziel, maar laat die niet overslaan tot trotsheid. Men vergt niet dat een deugdzaam man zonder eenige fouten zy, maar dat hy de fouten die hy begaan heeft herstelle. Overweeg eens ernstig met uzelfen wat de eer, de deugd en de pligt u gebieden, en spreek my dan weder. Gy hebt by my geen stuursche behan-
de-

deling ontmoet. Zo gy uw geheimen, zulke ondoorgrondelyke geheimen in uw hart verbergen wilt... 't Is wel: gy moogt die verbergen. (*Hy doet eenige treden om te vertrekken, doch komt weder, zeggende:*) Hoor Adelaart, ik herhaal het nog eens, gy hebt niets van myne achting of vriendschap verloren. Wacht hier uw' vrind Reinhart. Een jongman gelyk gy die in den maalfroom der waereld en der verleiding vervallen is, heeft een' voorzigtig' en getrouw' vrind nodig; en ik vlei my met het denkbeeld dat gy nog de zorg van zulk een' vrind verdiend.

ZEVENDE TOONEEL.

ADELAART, *alleen.*

Ik was op het punt om hem te voet te vallen... Wat wederhield me...? O Charlotte! Charlotte! laat my één oogeblik adem scheppen...! Gy regeert geheel-enal myn ziel... Buiten u, heeft niets eenig vermogen op myn' geest... Ik dacht by u het hoogste geluk te vinden... Helaas! in plaats van u gelukkig te maaken, verlies ik myzelven met u. Om u alleen zoek ik goederen te verkrygen, die ik voorheen, zonder smart, kon ontbeeren... Hoe stil, hoe gerust is het verblyf in dit huis! Waar, waar is nu de tyd, toen ik schuldeloos, zonder my voor myzelven te schaamen, hier huisvestte...? Waar vind ik die stille vreugd, die ik altoos in 't byzyn van Constantia gevoelde...? Welk een tederere ontroering verrukte my telkens, als ik haar' vader ontmoette...! Ik dacht in hem reeds den mynen te zien... Zyn oprechtheid, zyn verwonderlyke deugd, zyn tederheid voor my...! Hoe heb ik dit alles kun-

nen vergeeten! ô Charlotte... waarom deed myn liefde voor u, my op eenmaal all' myn eer en pligt te buiten gaan? Constantia heeft my nimmer een misdaad doen bedryven... Maar ieder voorwerp in dit huis verwyrt my myn schuld... Ik moet het terstond ontvluchten. Ja betooverende Charlotte, gy alleen beheerscht me! Het geringst gedenken aan uw schoonheid, sleept my weg... Ik kan u niet wederstaan, en 't zy ik gelukkig of ongelukkig word', myn lot is met u te leeven, u te aanbidden... ja my geheel aan u over te geeven.

Einde van het eerste bedrijf.

TWEEDE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeld de kamer van Charlotte, al het huisfieraad op dezelve is geheel nieuw. Aan de zyde van het tooneel staat een kaptafel, die van al het noodige voorzien is. Charlotte zelf is in een bevallig nachtigewaat.

EERSTE TOONEEL.

CHARLOTTE, JULIA.

CHARLOTTE, *terwyl zy zich spiegelt.*

Hoe vind gy my van deezen morgen? Ik heb van nacht weinig geslaapen: my dunkt dat myne oogen doffer staan dan naar gewoonte.

JULIA.

Wel, elieve! daar zou ik eens over klaagen. Nooit heb ik uw mooie groote zwarte oogen vuuriger en verliefder zien staan: ik weet niet wat ik 'er van zeggen zal; maar daar is zo iets betoverends in uw aanzien... Welk een lief glimlachje! δ ! gy kunt met uw oogen alles doen wat gy wilt. Hoe teder wierden zy, nog gisteren, door Adelaart begluurt! Hy scheen van minuut tot minuut verliefder te worden, zo dat ik met bedaardheid zyn verrukking aanzag.

CHARLOTTE.

Zeker! zoud gy denken dat Adelaart dagelyks meer en meer op my verzot wierd?

JULIA.

Gelyk ik zeg: hy wierd hoe langer, hoe driftiger..
 Waarlyk, die jonge heer bemind u oprecht.

C H A R L O T T E.

Hy is ook beminnellyk, dat moet ik zeggen: maar hy heeft één gebrek.

J U L I A.

Ei, ei! Wel wat gebrek, zo 't u beliest?

C H A R L O T T E.

Niets anders dan dat hy geen tienduizend guldens jaarlyks te verteeren heeft. Hy is nog een nieuwling en verklaard my zyn liefde als of hy een minnaar uit een' roman was. Ik zal wel zorgen om myn ontzag by hem te behouden. Hy is zeer levendig van aandoening en goedhartig; en dit is al iets raars in deezen tegenwoordigen tyd. 't Ontbreekt hem ook aan geen oordeel, maar hy is schrikachtig, beschroomd en besluiteloos, schoon hy ligt bewogen word. Nochtans weet ik dat hy een mooi kapitaal te wachten heeft, en dat hy my tot aanbiddens toe bemind en zich blindelings door my laat lyden. Alles over en weder gezien, en wel overwoogen... Ik moet met hem leven.

J U L I A.

Gy hebt gelyk, met zo veel verstand en schoonheid als gy hebt, is 't u geraaden, om in uw' besten tyd, zulk een' mild' en mooij' jongheer aan uw snoer te houden. Gy kunt uit myn voorbeeld leeren. Ik, ongelukkig schepzel geraakte zes maanden achteréén ziek, verloor al myn schoonheid, al myn geld, al myn goed, en met een al het vermaak van myn leven. Te voren wierd ik altoos gediend, en nu ben ik bly dat ik by u een dienst gevonden heb.

C H A R L O T T E.

De mannen zyn onze grootste vyanden: zy zorgen
voor

voor ons alleen om hun zelfs wille: zy zyn ondankbaar en verachten ons nog bovendien. Daar is altoos een heimelyke oorlog tusfchen ons en hen. Zy zoeken ons door dwinglandy onder 't juk te brengen: maar omdat wy de zwakften zyn, moeten we onzen toevlucht tot de list neemen, en ons uiterlyk geheel anders gedraagen dan wy zyn: op deeze wyze moeten wy onze wraak zoeken. Nu Adelaart volkomen in myn magt is, hoop ik eindelyk op een bestendig geluk... Ik zal my in zyn byzyn wel weeten ingetogen te houden; ik moet zelfs zomtyds afkeerig zyn, zonder evenwel te verr' te gaan. Ô Ja, een liefdeverschil nu en dan zonder kribbigheid of gemaaktheid gesticht, zal hem zelfs te sterker... Ô! Ik weet den weg wel om hem aan my te onderwerpen. Maar ik moest reeds over een uur gereed geweest zyn. Zo Adelaart komt, moet gy het my komen zeggen... Daar is Wolfaart eindelyk... Ga heen Julia.

T W E E D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, WOLFAART.

WOLFAART, *verwilderd, als iemand die 's nachts niet geslaapen heeft.*

Voor een' enklen stuiver zou ik my deezen nacht het leven benomen hebben; ik heb alles verloren wat ik verliezen kon. Ik ben gemelyk en byna uitzinnig... Het hoofd draait me...

CHARLOTTE.

Ô Lichtmis, lichtmis! zyt gy van zulk een slechte reis gekomen? Maar hebt geook voor my iets kunnen uitvorschen?

B 4

WOLF.

ADELAART, OF

WOLFAART.

Voorzeker, daar had ik reeds voor gezorgt. 't Is juist zo als gy het gedacht hebt: Adelaart is niet ryk van zichzelf; maar hy heeft een' ryken oom, en daar moet hy alleen van erven. De knaap is nog onder de voogdy van dien oom, en deeze woont een uur of drie buiten de stad. Naar my gezegd is, was hy een wonderlyk schepsel, zeer knorrig en slug...

CHARLOTTE.

Maar is die oom waarlyk zeer ryk?

WOLFAART.

Ja, en zeer gierig ook.

CHARLOTTE.

Hoe lang zou hy nog wel leven kunnen?

WOLFAART.

Een jaar tien of twaalf; die kan hy ligt haalen.

CHARLOTTE.

Tien of twaalf jaar! welk een tyd!

DERDE TOONEEL.

CHARLOTTE, WOLFAART, JULIA.

JULIA.

Juffrouw, daar is mynheer Adelaart.

CHARLOTTE.

Voort Wolfaart, spoed u weg.

WOLF.

WOLFAART, *vertrekkende.*

Tot weêrziens.

VIERDE TOONEEL.

CHARLOTTE, ADELAART, JULIA.

(Charlotte treed Adelaart met een bevallig glimlachje te gemoet. Hy groet haar, ziet haar op eene tedere wyze aan, en kust haare band met verrukking.)

ADELAART.

Bekoorlyke Charlotte! ik vind nergens vreugd dan by u. Nimmer had ik uw gezelschap meer nodig dan heden.

CHARLOTTE.

Wat deert u, waarde Adelaart? wat is u overgekomen.

ADELAART.

Niets of ik had het kunnen verhoeden. Ik wenschte u wel alleen te spreken.

*(Charlotte geeft een teken aan Julia, welke daarop vertrekt. Zy doet Adelaart naast haar zitten, welke vervolgt.)*Waarde Charlotte! ik herhaal het nogmaals, ik be-
min u teder: ik zeg dit uit den grond van myn hart,
en, kunt gy 't gelooven? ik kom met een voornee-
men om voor altoos met u te breeken.CHARLOTTE, *ontsteld.*

Met my, goede Hemel! om wat reden?

ADELAART.

Myn hart ligt op myn tong... Beminnelyke Char-
lotte!

Iotte! weêrhou uw traanen... Hoor my... Ach! ik kan byna niet spreek.

CHARLOTTE.

Gy maakt my verbaast en doodelyk ongerust... Spreek, Adelaart, wat wil dit zeggen?

ADELAART.

Dat ik een ongelukkig fchepsel ben, dat uwe liefde en de achting van ieder mensch onwaardig is. Gy zult u over my fchaamen Charlotte... Maar, eer ik een fchrikkelyke bekentenis doe, zeg het my oprecht, bemint gy my...? zo gy my niet op het tederft' bemint is het uit met my.

CHARLOTTE.

Kunt gy, door zulk een twyfeling, my zo veel fmart aandoen! Ach, Adelaart! zo ik fomtyds uw byzyn ontvlucht ben, het was alleen omdat een hart, zo teder als het myne te ligt kan bezwyken: daarom moest ik ftrenger deugdzaam zyn. Ach! zulk een geftel als de Hemel my gegeven heeft, is ten uiterfte gevaarlyk... Ja, zo gy waarlyk denkt, gelyk gy fpreekt, zyt gy de ondankbaarfte...

ADELAART.

Ik twyfel niet langer aan uw liefde... Ik ken uw hart: gy zult het my vergeeven.. Ik moet het niet langer verbergen... Charlotte, van het eerfte oogenblik af dat ik u heb gezien, heb ik gevoeld welk een fmart het is, niet ryk gebooren te zyn. Nochtans, hebt gy door de zelfde tederheid, die gy my nu betoont, in my alleen uw vertrouwen gefeld. Ik was de gelukkigfte fterveling geweest, indien ik met zo veel geld als liefde bedeed was geworden. Ik heb nooit moeds genoeg gehad, om u te zeggen dat ik minder bezat, dan

gy u verbeelde; maar ik kon niet langer u vruchteloos naar zo veel benodigdheden zien wenschen... Ik heb alles bestaan wat ik kon, om u myn liefde te bewyzen: niet dat ik daar op roem, neen, in tegendeel... Ik beken u met schaamte dat ik misdaan heb... Ik voorzie het, ik zal uw achting verliezen; maar denk, myn Charlotte, zo myn liefde niet zo groot waar' geweest, zou ik nog onschuldig zyn.

CHARLOTTE.

Waarin hebt gy toch misdaan?

ADELAART.

Ik heb het vertrouwen misbruikt van een' braav', een eerwaardig' man... Die ik niet meer myn' vriend durf noemen... Die tweeduizend guldens, die ik, agt dagen geleden, u gegeven heb, zo tot onze verteering als tot dit nieuw huisfieraad... Dat geld... Ach, Charlotte..! was het myne niet... Ik heb tot heden toe, de wroeging die my gegriefd heeft, voor uwe oogen gezocht te verbergen... Ik heb wel goede uitzichten, maar ik sta nog onder voogden.. Moest ik myzelve zo voor u vernederen... Spreek nu openhartig: bemint my nog?

CHARLOTTE.

Gy denkt dat ik u alleen om uw geld bemind heb! Gy, Adelaart, kost zo slecht van my denken? Gy! Neem my alles weêr af, wat gy my gegeven hebt. Ik heb het alleen aangenomen om dat het van u kwam. Ik ben niet schynheilig of hovaardig genoeg geweest om één van uw geschenken te weigeren. Ik schaamde my niet om met u, die myn hart bezat, alles gemeen te hebben... Ik ben op u verstoord; maar, alleen om uw wantrouw. Waarom hebt gy my niet eêr
rond

ronduit gesproken? ik had u deeze onvoorzichtige daad belet... Ik bemin u altoos met de zelfde tederheid... Leg uw hart voor my open... Wat zult gy nu doen?

ADELAART.

Zonder dat betoverend woord; dat gy my nog even teder bemint, zou ik, voor eeuwig, u ontvlucht zyn. Nu, nu zie ik uw waare liefde... Ik kom nu van dien braaven man af, dien ik zo snood bedrogen heb. Door myn berouw aangedreven, heb ik my gewillig bloot gesteld aan de schande, die ik verdiende. Hy heeft my met de uiterste goedheid aangesproken: ik heb 'er my te meer om geschaamd... Ik kan myn schaamte en schande niet langer uitstaan. (*vol drift.*) Charlotte, ik ben verzekerd van uw tederheid; laat de liefde ons moed geven: laat de liefde by ons het geldgebrek vergoeden. Is 'er grooter vermaak dan gerustheid van gemoed? Laat ons op een afgelegen' plaats gaan wonen, daar wy gelukkig kunnen zyn, zonder wroeging. Als wy elkander beminnen, vraagen wy niet naar een prachtig huis... Ik zal al dit goed, dat my onophoudelyk myn misdaad verwyf, terstond verkoopen... en het gestolen geld wederbrengen. Wy zullen t'eenigen tyde onze standvastigheid beloofd zien; en schoon wy in armoede leeven, zullen wy niet minder gelukkig leeven. Wat zeg ik? Als ik van myn' weldoener vergiffenis verworven heb, zullen wy, zonder wroeging, all' onze dagen gelukkig en vreedzaam doorbrengen.

CHARLOTTE.

Gy spreekt en kermt van wroegingen, als of gy de grootste booswicht waart. Ik heb u met bedaardheid uit hooren spreken. Ik prys uw grootfche denkbeelden, maar zy gaan al te verr'; zy bedriegen u: gy
zyt

zyt te kleinhartig. Gy hebt een' kleinen misflag begaan, dien gy met het grootste gemak herstellen kunt; moet men daarom zo schielijk tot wanhoop vervallen? Gy brengt alles tot uiterstens: dit schynt in uw' aart te zyn; maar 't is een gebrek. 't Is noodzaakelyk eens bedaard te overweegen wat gy doen moet om uw eer op te houden; maar vooral behoort men te bedenken, hoe gy het best voor uw' eigen' welstand kunt zorgen. Hebt gy my niet eens gezegt dat gy een ryke oom hebt, van wien gy t'eenigen tyd...?

ADELAART.

Ach, zwyg! van wien spreekt gy my? Zyn naam alleen doet my schrikken. Zo hy onze liefde ontdekt, zou ik geen middel weeten om my voor zyn gramschap te beveiligen. Hy is een onbuigzaam gestreng man, die door overmaat van deugd... Neen, Charlotte, ik zal nimmer tot hem myn' toevlucht nemen. Ja, 't geen my te eerder moet aanspooren om (gelyk billyk is) het ontvreemde geld weder te brengen, is, de vrees dat myn misdaad hem ter ooren zal komen.

CHARLOTTE.

Gy hebt my niet wel verstaan, Adelaart. Ik bid u, til toch zo zwaar niet aan alles. Waar toe diend zo veel beklag? Zeg my, was den Heer Burgerhart niet schrikkelyk gramtoorig tegens u?

ADELAART.

Neen, hy heeft my, gelyk ik u gezegd heb, met eene uitsteekende zachtmoedigheid ontfangen, en dat verscheurt my het hart.

CHAR:

CHARLOTTE.

Wel nu, is het dan niet klaar te zien, dat men u niet zo schuldig houdt, als gy uzelfen acht? Ga met beleid te werk: bedien u van hunne inschikkelijkheid. Zoud gy u niet kunnen redden door behulp van eenige bekenden die u vertrouwen. Zy weten immers wel dat het goed van uw' oom, u niet ontgaan kan. Hy zal ook niet altoos leeven. Een som geld op een eerlyke wyze te leenen kan immers met uw deugd bestaan. Gy ziet het Adelaart, ik raad u niet uit zelfbelang: gy zult het in 't vervolg nog klaarder zien... Zoud gy den besten tyd van uw jeugd in zulk een armoedig leven laten verloopen? Die tyd komt nimmer weêr... Ik hoop niet dat gy zo slecht van my denkt, dat ik daar by voor my zelve eenig profyt zoek.. (*Op de tederste wyze.*) Neen, lieve Adelaart! een donker hol; een leven van alle menschen afgezonderd; een arme boerenhut... 't Is me alles even aangenaam, als ik maar met u leeven mag... Ik zoek uw geluk: ik bemin u te teêr om daar niet op te denken; maar gy zyt niet moedig genoeg...

ADELAART.

Spreek, ik zweer u, het zal my niet aan moed ontbreken.

CHARLOTTE.

Denk dan niet meer om met schande, in armoede te leeven: gy zoud van elk veracht en bespot worden. Geloof me, ik ken de waereld: de menschen willen alles inschikken behalven fouten door eigen gekheid begaan; en zou een gebrekkig leven, als men anders kan, niet de grootste dwaasheid zyn? Zo gy u niet met aanzien in de waereld wild vertoonen, is het be-
ter

ter daar uit te blyven. Men acht ons naar maate dat wy grootfch woonen, zwierig gekleed zyn en veel geld verteeren. De menfchen kunnen wel onrecht hebben met zó te denken; maar zy denken zó. Gebruik alle hulp die gy verkrygen kunt. Door eenig geld voor uit te neemen op het goed dat gy te wachten hebt, zoud ge immers uw fortuin niet omflooten, maar het vervroegen. De ryken fchoolen altoos by ryken: zy zullen met geen' ander' omgaan, al was hy noch zo braaf en goed. Het geld moet in 't begin niet ontzien worden, zo wint men het naderhand dubbeld weder. Waarde Adelaart, gy moet ééns doortasten of gy zult altoos kwynen en uw' besten leeftyd verflyten, en zelfs de hoop om eens tot ftaat te koomen, verliezen. 't Is dan voorzichtig en verftandig, ja men moet 'er geheel op uit zyn, om in tyd van nood, door het krediet van andere menfchen te leeven. Niets dan een kinderachtige fchroom of gebrek van ondervinding heeft u tot nu toe belet, om zulke nuttige middelen by de hand te neemen. Ik zeg niet dat gy uw geld verkwisten moet; neen, ik wil dat gy uzelf in ftaat ftelt om met fatfoen te kunnen leeven van het geen u toebehoord. Zo gy goede vrienden hebt, moet gy hunne beurs tot uw voordeel gebruiken... Men flypt zich daar op: men leert zich daar na te fchikken. Dan eens wint men hier een kleine fom en dan daar; en eindelyk betaalt men alles te gelyk. En, wat meer is uw onmondigheid is immers haast uit... Denk vry, dat de geheele ftad maar uit tweederlei foort van menfchen beftaat: eenige geeven geld te leen, anderen ontfangen geld te leen. Waarom zoud gy u dan fchaamen iets te doen waarin de helft van het menfchdom u voorgaat.

ADELAART.

Ik voel de kracht van uwe redenen wel; maar 't zy ik te beschroomd ben, of dat ik een' heimelyken afkeer daar tegen heb, ik heb nimmer daar toe kunnen overgaan.

CHARLOTTE.

Had gy my maar een woord gezegt, dan had ik u in plaats van deeze onbezonne daad, iets anders geraaden....

ADELAART.

Is 't mogelyk? Mag ik hoopen dat gy..?

CHARLOTTE.

Ik wil u een poos berouw doen hebben van uw stilzwygendheid, van dat ge my uw hartsgeheimen niet vertrouwd hebt, en dat gy één' stap hebt kunnen doen, zonder my daarin te kennen, my, die u zo teder bemin en op niet anders denk als om u gelukkig en onafhankelijk te maaken.

ADELAART.

Engelachtige Charlotte! vergeef..

VYFDE TOONEEL.

CHARLOTTE, ADELAART, JULIA.

JULIA.

Juffrouw, daar is iemand die naar mynheer Adelaart vraagt, en hem met geweld spreken wil.

CHARLOTTE.

Hebt gy hem niet gezegt dat mynheer hier niet was?
Laat hem niet binnen komen.

ADEL.

DE ZEGEPRAALLENDE DEUGD.

ADELAART, *verbaasd, Julia vertrekt.*

Wie zou het weezen...? Hoe heeft iemand kunnen weeten dat ik hier...? Maar ik hoor zyn stem... Hemel! 't is Reinhart, 't is myn vrind... Neen, ik kan onmooglyk... ik moet hem hooren...

CHARLOTTE, *kunstig veinzende.*

Dat is billyk... Ik hoop u wel haast weêr te zien, waarde Adelaart.

(*Zy gaat in een zyvertrek.*)

ZESDE T O N E E L.

REINHART, ADELAART.

REINHART, *van binnen.*

Ik zeg u dat hy hier is... Ik weet het... Ik wil hem spreek... Ik moet daar binnen...

(*Inkomende, met hevige vervoering.*)

Ach! alte wreede vrind, wat hebt gy my ongerust doen zyn! Zyt gy dan gezind, al uw vrinden ontroostbaar te maaken? Adelaart, waarde Adelaart, waarom zyt gy niet reeds in myne armen gevlogen?

ADELAART.

Omdat ik myzelven wil straffen... Myn hartzeer behoort myalleen te treffen... Verlaat my, bid ik u... Uw byzyn doet my te veel lyden... Ik zal u op een' ander' tyd spreek... Maar, ik zeg het u ongeveinst, vandaag kan ik noch verwytt, noch raad hooren,

C

REIN

REINHART.

Verblinde Adelaart, myn vriendschap u tot overlast! Beef, als gy denkt in welk verderf gy loopt. Nu zie ik, om wie gy uzelfen vergeeten hebt; om wie gy alleuw waarde vanden verlaaten hebt! Om wie?.. Om een verachtlyk vrouwsperibou.

ADELAART.

Hou op, Reinhart, scheld niet meer op myn beminde. Zogy hier komt, om haar te hoonen, wil ik u noch zien, noch spreken.

REINHART.

Ik zal vertrekken, onzinnige jongeling. Ik zal een' dierbaaren vriend verlaaten, om dat hy 't begeert. Ik zal zonder hem wederkeeren by den edelmoedigen heer Burgerhart, by dien eerwaardigen man, dien vader die u bemint, u beklagt en uw weêrkomst verwacht; die op 't voorbeeld van zyne dochter traanen zal storten, omdat gy u van alles ontslaat, tot zelfs van de tederste vriendschap. Vaarwel, omhels my ten minste nog eens, voor 't laatst.

ADELAART, *bewogen, en hem by de hand vattende.*

Neen.. Blyf nog één oogeblik.

REINHART, *met verwoering.*

Ik zie het, ik heb uw vriendschap en uw vertrouwen verloren. Gy hebt uw hart voor my verborgen; dit alleen is de oorzaak van uw ongeregeld gedrag. Uw dwaaze drift zal u nog in grooter misdaden storten, dan gy begaan hebt. Ik blyf denzelfen voor

u; maar gy, Adelaart, wat zyt gy geworden! Waardoor is uw hart dus veranderd? Spreek, waardoor heb ik myn' vriend verloren?

ADELAART.

Ach! zo gy waarlyk myn vriend zyt, laat dan die wreede stuursheid vaaren, die u ongevoelig maakt, en te ligt alles doet doemen. Gy kent haar nog niet, die ik bemin; zo gy haar ééns had gezien..! Gy weet dat ik by den deugdzaamen heer Burgerhart, die my op uw verzoek zo ongemeen vriendelyk in zyn huis ontfangen heeft, de gelukkigste van alle menschen had kunnen zyn. De bevalligheid en deugd van Constantia deden my altoos naar haar byzyn verlangen; en schoon myne drift voor haar zo vuurig niet was als die, welke ik nu gevoel, ik had nochtans voor haar een' diepen eerbied, een zuivere vriendschap, een tedere achting en ontzag: wy stelden wederzyds een liefstellig vertrouwen in elkander... Ik geloofde zelfs dat ik haar beminde... Maar welk een onderscheid heb ik sints een maand gevoeld, tusschen die streelende vriendschap en tusschen den hevigen gloed, dien een hemelsche schoonheid in ons verwekt! Hebt gy immer de onmiddelyke werking daar van gevoeld? Van het eerste oogenblik af dat ik Charlotte heb gezien, was ik een geheel ander mensch. Ik moest haar aanbieden of ik moest sterven: niets behaagde my in 't heelaal, buiten haar. Ik kon geen grooter, geen andere vreugd in myn leven dan by haar te zyn. Ik ben u menigmaal ontvlugt omdat ik beducht was van myn drift geneezen te worden en uw' raad vreesde... Ik vrees dien zelfs nog dit oogenblik... Dwing my niet om nog schuldiger te worden. Myn drift is te groot... Ik zou uw vriendschap zelfs aan myn liefde opofferen kunnen: vergeef het my, ik veins niet. Ik ben aan de hevigste vervoering overgegeeven. Waarom zoud gy

u toch tegen zulk een geweldigen hartstogt aankanten? Laat my aan myne eige kwellingen over... De liefde pynigt my genoeg. Ach, waarde Reinhart! ik zou gelukkig zyn als ik meester was van het goed, dat my wettig toebehoord. Ik zou het alles deelen met haar, om wie alleen ik vermaak in 't leven heb. Maar myn Oom, die het my tegen recht onthoud, is de eenige oorzaak van myn schuld... Gy kent zyn' onhandelbaaren aart... Ik kan hem niet zeggen, wáartoe ik geld nodig heb, hy zou daar niet vatbaar voor zyn. De tederheid en het mededoggen zyn vermoord by hem... Ach, vriend! ik dacht door myne liefde van alle zorg ontheft te zyn, maar de nooddrift, de armoë pynigt my nog ysfelyker dan alles.

REINHART.

Die wulpsche drift zal u meer en meer ontrusten en eindelijk in wanhoop storten. Geloof me, Adelaart, het hangt alleen van u af: gy kunt uw banden breeken; wilt gy het doen?

ADELAART.

Hoe weinig kent gy de liefde als gy denkt dat zy zo ligt te onder te brengen is! Zou ik het zoet vermaak van bemind te worden, versmaaden? Ik...! Ach! 't is te betoverend voor my, die het voor de eerste maal van myn leven gevoel. Myn ziel is geweldig gessingerd geweest, maar in weêrwil van den stryd van myn gemoed, van myn schaamte en van myn verdriet, heb ik nimmer het voorrecht van een teder hart beter gevoeld, dan nu. Een leven zonder liefde is een elendig leven... Hemel, wat kan by de vreugd vergeleken worden, die ons verrukt als wy 't beminde voorwerp ontmoeten! Niets kan ons geluk dan evenaaren: 't is dan niet in ons vermogen om haar te verlaten.

REIN-

REINHART.

De liefde is geenzins te doemen, neen; maar het voorwerp... Ach! wat zouden wy allen verheugd geweest zyn, zo gy uw hart aan Constantia had opgedraagen. Hoe zuiver, hoe volmaakt zou uw geluk geweest zyn. Gy zoud by het gelukkigste huwlyk, nog een algemeene goedkeuring van ieders hart genieten hebben. Zonder die goedkeuring is het geluk niet volkomen. Hoe verdrietig valt het dagelyks met ieder te moeten twisten om een liefdedrift te billyken, zonder dat men hoop heeft dat dezelve versoening zal vinden?

ADELAART.

Wat stoort ik my aan de waereld: de waereld denkt onbillyk. Ik volg alleen wat myn hart my ingeeft: die inspraak geeft my moed, en wyst my telkens nieuwe pligten aan.. Ik bemin... Zo ik myn eigen meester was, zou ik van nu af, vliegen om my met haar door een plechtig huwelyk te verbinden. Ik moet, ik moet voor eeuwig aan haar verbonden zyn... Ik zal niet eer gelukkig zyn vóór dat ik haar als de myne, als de beminde van myn hart, aan ieder kan vertoonen. Maar gy weet dat myn' vaders dood my onder de heerschappy van een' oom gesteld heeft. Ik heb evenwel nog één vriend... zal ik hem behouden?

REINHART

Gy zult hem in weêrwil van uzelf behouden, ongelukkig jongeling! Zou ik u verlaaten kunnen nu gy door onberaade drift u in de neteligste omstandigheid gewikkeld hebt. Hoe verdoold gy zyt, uw hart is nog eerlyk; maar wees voorzichtig: de ondeugd is

besmettelyk, en gy verkeerd daar zó gemeenzaam mede.! Ach.! zy zal welhaast uw zeden bederven; dan zult gy laagheden begaan en... dan... zult gy niet meer myn vriend kunnen zyn. O Ligtgeloovige! O blinde Adelaart! het is hier de plaats niet om een wederhelft voor u te vinden... Gy, door uw opvoeding te goed van vertrouwen, gy weet niet door welke listen een bedorven schepsel u zoekt te verleiden: gy ziet niet hoe zy u dag aan dag nieuwe laagten legt.

ADELAART.

En gy kunt u niet verbeelden welk een verdriet gy my aandoet.. Reinhart.. Ik heb u nog nimmer onredelyk gezien... Wat heeft Charlotte u misdään? Hoe ligt veroordeeld gy haar! Geloof my, haar deugd....

REINHART.

Haar deugd!

ADELAART.

Ja, zy heeft de kieste zeden... Haar deugd is alleen de oorzaak van myn ongeluk.... Haar minzaamheid, haar ongeveinsheid en haar schoon gelaat doen haar minder ingetogen schynen... (*Met groote drift.*) Maar dat weet niemand op de waereld beter dan ik...

REINHART.

Ik zal die fraaije uitdrukkingen op haar plaats laaten. Waarde Adelaart, het meisje zou zedig, eerlyk en deugdzaam zyn, dat zich geheel aan u overgeeft; dat u eer en plicht doet te buiten gaan; dat een

een kamer en zoveel prachtig huissieraad van u aanneemt...! Waar zyn uw zinnen? Een minnaar, dien oprecht bemind word, troont men geen geschenken af. Alle tederheid die zy u bewyst, loert op eigenbaat. Haar liefde is geen hartliefde. Zy zal u by de eerste gelegenheid om een' ander, die ryker en milder is dan gy, verraden; of anders door list op list en door schynheiligheid u tot zo verr' veroeren, dat gy u met haar opentlyk verlaagt. Hoe zoud gy dan, voor uw geheele leven veracht, de oogen naar uw vrynden durven opslaan..! Ik zie het, ik verscheur uw hart, dat ongelukkig al te gevoelig is. Myn droevige bedenkingen stooren de vreugd die gy u beloofde... Vergeef het my: ik zoek u te gelyk uit uw schaude en dooling te redden.

ADELAART.

Hoe pynigt gy myn ziel..! Verander toch van taal... Wie van ons beiden moet het best wecten wat my gelukkig maaken kan?

REINHART.

Gy zyt geblinddoekt en stelt u aan nieuwe wroegingen bloot. Ik zeg het u; 't is een snood, een verachtlyk schepsel. Mogten alle die ligtekooijen, die schandvlekken der vrouwen van den aardbodem gevaagd worden.

ADELAART, *met de uiterste smart.*

Zy een schandvlek! zy! Charlotte..! Gy lastert haar! Vaar wel, ik ga heen....

REINHART, *teder, doch met nadruk.*

Indien ik u niet zo teêr beminde, zou ik reeds ver-
trok-

trokken zyn; of liever ik zou u hier niet opgezocht hebben. Antwoord my: pleit ik voor uwe of voor myne zaak? Heb ik u wel ooit bedrogen? Keer weder by uzelf, en lees uit myn hart de rede van myn gedrag. Zie tot hoeverr' myne tederheid gaat, en ik zal dan zien of gy nog zo ongevoelig zult blyven, om de hand van vriendschap, die ik u aanbied, te weigeren.

ADELAART, *zyne hand met verrukking aanneemende.*

Ik neem die aan als de hand van myn' weldoender, van myn' halsvrind... 't Is gedaan, ik zal voortaan niets meer voor u verbergen; maar ontzie haar, die het voorwerp van myne ongelukkige liefde is. Ik had haar geheimhouding beloofd, maar uw byzyn rukt my alles uit den mond. Gyzelf zult myn rechter zyn... Wat zou ik my in myn meening bedrogen vinden, zo gy het vooroordeel tegen Charlotte bleef behouden, na haar gezien te hebben! Eén opslag van haare oogen zal haar meer rechtvaardigen, dan alles wat ik zeggen kan. (*Naar het zyvertrek gaande, en met Charlotte aan de hand daaruit komende.*) Kom, Charlotte, help my: wy moeten een' vrind, die bevooroordeeld is, overhaalen.

ZEVENDE TOONEEL.

REINHART, ADELAART, CHARLOTTE.

CHARLOTTE.

Ik beef... Waar aan word ik bloot gesteld?

REINHART, *ter zyde.*

Welk een schoonheid..!

ADE.

ADELAART, *tegen Charlotte.*

Aan alles wat u by ieder zo geacht en bemind zal maaken als by my.

CHARLOTTE, *tegen Reinhart.*

Mynheer, in 't eenzaam leven dat ik door myn rampspoedengedwongen ben te leiden, ben ik ontroerd en verlegen, om in het byzyn van zulk een' man als gy te komen; maar welk een' kwaden schyn dit ook hebben moog', myn hartsgeesteldheid zal u, buiten twyfel, bekend zyn. Ik bemin Adelaart, gy zyt zyn vriend: dit doet myne ontroering, die ik niet bedekken kon, een weinig bedaaren. Geloof vry dat de zuiverste liefde my aan Adelaart verbind, zo gy bevind dat ik hem ongelukkig maak, scheid hem dan van my af... scheid ons dan verr' van elkander. Geef my die straf omdat ik hem bemin; maar ik roep ieder tot getuige dat, welk een droefheid my ook overkome, en in welk een plaats ik gesleept worde, niemand anders dan hy in dit hart wonen zal.

ADELAART, *tegen Reinhart.*

Reinhart! vriend! ziet gy haar, hoort gy haar?

REINHART.

Zeer wel; 't is wonderlyk: zy is volleerd.

ADELAART.

Hoe! waarin?

REINHART.

In 't speelen van haar' rol.

C 5

ADEL.

A D E L A A R T.

Wat zegt ge?

REINHART, *tegen Charlotte.*

Mejuffer, Adelaart is myn vriend, en hy is tot nu toe deugdzaam geweest. Indien hy u in waarheid zo dierbaar is als gy voorgeeft, verleid hem dan niet van zyn' pligt. Hy moet dien betrachten boven alles wat 'er in de waereld is. Hy is jong en betoverd door uw bevalligheid: gebruik het vermogen dat gy op hem hebt, niet ten kwade. Ik weet niet wat ongelukken u overgekomen zyn, maar gyzelf kunt niet ontkennen, dat de schyn zich niet zeer ten uwen voordeele opdoet....

CHARLOTTE, *hem in de reden vallende.*

Mynheer, gy behandelt my op een wyze die ik niet verwacht had, en die my vernedert... Uw vriend had u moeten zeggen.... ach! myn hart is overkropt.. (*Zy steunt op Adelaart, en vervolgt schreiende.*) Adelaart! Adelaart! gy weet wie ik ben... en gy kunt my bloot stellen aan zulk een schande..! Is 't mogelyk? Neen, ik zal het nimmer vergeeten....

A D E L A A R T.

Reinhart!

REINHART.

Kom, juffertje! men kan my zo ligt niet bedriegen; zeg maar onbewimpeld wie- en wat gy zyt.

CHARLOTTE, *sniikkende.*

Ach, Hemel! wat ben ik ongelukkig!

ADEL-

ADELAART, *met een ontstelde stem.*

Reinhart!

REINHART, *tegen Adelaart.*

Verblinde! all' die traanen, die zy schreit zyn bedrieglyk en geveinsd, gelyk zyzelve is.

ADELAART, *hevig.*

Gy moest ten minste ontzag hebben.... Wreedart! ga heen.... gy zyt myn vriend niet meer: ik zeg, ga heen.

REINHART, *met een krachtige stem.*

Ondankbre! ik ben nog uw vriend en ik zal uw' vriend blyven, wat ge ook doen moogt; nog meer: myn vriendschap voor u word door uw dolheid zelf grooter. Ik zal het u bewyzen door u in spyt van uzelfen voor de valstrikken van die Sireen te behoeden. Myn vriendschap zal niet rusten. Zo gy naar my niet hooren wilt, zal ik alles, tot zelfs de magt van 't gerecht in 't werk stellen.... Vaarwel..

AGTSTE TOONEEL.

ADELAART, CHARLOTTE.

CHARLOTTE, *weinzende slaauw te worden.*

Ach! ach..! ik voel dat ik sterf.

ADELAART, *baar ondersteunende.*

Hemel! Charlotte! herneem uw krachten. Leef ik dan

dan alleen om u ongelukkig te maaken..! Ik ben wanhoopend...

(Hy brengt haar op een' armstoel; en naar de deur van het vertrek gaande, vervolgt hy)

Verwoede Reinhart, wat deed gy hier! Ga, span vry met all' myn andere vervo'gers saamen.... Ik zal u allen braveeren.

(Voor Charlotte knielende.)

Vergeef het my, Charlotte.! Zou het mogelyk kunnen weezen dat gy my nog beminde?

CHARLOTTE.

Dit woord doet my weêr by't leven komen... Of ik u nog bemin? Gy zyt my nimmer zo dierbaar geweest. Ik zoek my niet te wreeken op u, van het onrecht dat ik door anderen lyden moet. De gedachte van u te verliezen en van u gescheurd te worden, die ysfelyke gedachte heeft my overstelpt... Laat ik u tot een voorbeeld zyn van zuivere liefde... Ach! waarom heb ik zo veel vermogen niet op uw hart als gy op het myne.

ADELAART.

Hoe! kunt gy daar aan twyfelen?

CHARLOTTE.

Neen.... Maar laat ons hier ter plaats zweeren dat wy nimmer van elkander zullen scheiden. Laat ons voortaan niet meer dan één' wil hebben. Laaten wy saamenspannen, tegen onze vyanden, en laaten wy, moedig, op middelen bedacht zyn, om ons onafhankelyk te maaken.

ADE-

ADELAART, *baare hand op een tedere
wyze drukkende.*

Verrukkelyke Charlotte! Ik geef in alles my aan
u over.

CHARLOTTE, *op een' verwytenden toon.*

Adelaart... Waarom heeft uw hand in de myne?

ADELAART, *rondborstig.*

Gy weet n'et in welk een' staat ik ben... Gy over-
wint... Ik bemin u, ik bid u aan... Vraag my
niets meer.

CHARLOTTE.

Myn hart houd niets voor u verborgen... Ik geef
my volkomen in uw bescherming.

ADELAART, *met drift.*

Gy zult u niet bedrogen vinden.

CHARLOTTE.

Dat wensch ik... Maar ik vrees dat gy, op't een of
't ander oogenblik, verleid of bedrogen, in uw trouw
verzwakken zult .....en my niet meer hooren.

ADELAART.

Vrees niets.

CHARLOTTE.

Beloofst gy u altoos naar myn' raad alleen te gedraa-
gen

gen..? Naar myn' raad.....?

ADELAART.

Ja, ik beloof het u.

CHARLOTTE.

Wie was die man dien gy zo dikwils uw' vriend noemde?

ADELAART.

Het was..... Ach! ik heb hem om u verlaaten. Hy is van myn jeugd af aan myn voorstander geweest. Van hem had ik dien wissel in handen... Hy bemindde my altoos oprecht... Hoe verkeerd is hy daar voor beloond!

CHARLOTTE.

Hoe! woonde hy by den heer Burgerhart?

ADELAART.

Hy is zyn kasier, zyn vriend.

CHARLOTTE.

Hoor Adelaart.... Gy deed zeer onvoorzichtig in my aan hem te vertoonen. Gy dacht hem te bewegen; maer hy is een van die onnatuurlyke menschen, die, koud van hart, de edelste drift niet kunnen voelen of in een ander verschoonen. De liefde is hen iets onbekends... Hy heeft my bitter gehoond... Maar gy kunt hem niet ontbeeren, en hy is uw vriend.... Wel..... 'k vergeef hem alles wat hy my gedaan heeft.

ADE-

ADELAART, *baare hand kussende.*

Ach! Charlotte! Uw ziel is niet minder groot dan teder.

CHARLOTTE.

Gevoelt ge u tegenwoordig in staat om myn' raad te volgen?

ADELAART.

Uw' raad! Beveel my, ik wil niets als gehoorzaamen.

CHARLOTTE.

Gy moet trachten uw' vrind weder te spreken; hem berouw toonen; hem te vrede stellen; ja zelfs zo 't nodig is u aan hem onderwerpen. Verzeker hem, niet dat gy my verlaaten hebt, (dies gruwel, waarde Adelaart, moet nimmer uit uw' mond of den mynen gaan) maar dat gy my niet slaafsch bemind en dat ik in geenen deeleu ergens toe aanzet. Laat hem vry uit alles kwaads van my zeggen. Ik bekreun my niets, om 't geen de waereld van my zegt. In u, in ualleen stel ik myn eenigen roem en geluk. Ik zal u leeren alles geduldig te ondergaan, als uw belang het voidert.

ADELAART.

Hoe, wilt gy dat ik my verneder' tot veinzen?

CHARLOTTE.

Is dit dan de gehoorzaamheid die gy my belooft hebt?

hebt? Bedenkt ge wel aan wat gevaar gy my hebt blooigesteld? Ik beef voor de gramschap van Reinhart: zy kan ysfelyke gevolgen hebben. Myn schande zal door de geheele staat ruchtbaar worden. Hebt gy niet gehoord wat naam hy op zyn lippen had om my te geeven..? Zo gy langer wacht zult gy hem vol toorn en spyt, zien weder komen, en....

ADELAART.

Ach! zo gy wist met welk een smart ik moet veinzen... Ik..! Zo ik maar eenmaal moest loogchenen dat ik u aanbid, zou die loogen, die my zo tegen de borst stryd, myn ziel verscheuren... Neen, ik verkoos veelcr...

CHARLOTTE.

Voorzeker... om my voor eeuwig te verliezen..

ADELAART, *bedroefd.*

Wat zegt gy! Ik zal u gehoorzaamen.

CHARLOTTE.

Vlieg dan weêr naar hem toe en zorg vooral dat gy hem verbid. Het inhouden van één woord, door een zotte beschroomdheid, baart dikwils onherstelbare ongelukken. Ga heen, waarde Adelaart, en kom my spoedig uw wedervaaren berichten... Stel Reinhart te vrede, en wees myn liefde meer en meer waardig.

ADELAART, *in een hevige verwoering.*

Aanbiddelyke Charlotte, gy bezit alle deugden! Gy ver.

vergeet en vergeeft den felsten smaad: gy herstelt de vriendschap en werkt voor myn bestendig geluk... Gy zyt een heldin! Myn liefde voor u zal my de woorden in den mond leggen, en yllings zal ik wederkeeren om aan uw knieën, verrukt van liefde, uw hemelsche bekoorlykheden weder te aanschouwen.

NEGEND E T O O N E E L.

CHARLOTTE, *alleen.*

Ik moest de stormbui, die ik op zag komen, verdryven. Wat moeite, wat listen kost het my om dat onstuimig karakter te bedwingen! Hoe dikwils ontslipt hy my...! Zyn eenvoudige deugd verydelt ieder oogeblik myn looste kunstnaryen... Maar ik heb myn ontwerp gemaakt, en het moet 'er nu meê door. Zou ik niet in staat zyn een' man, die my zo vuurig bemint aan myn snoer te houden! Zou zyn goed, zyn erfenis my ontgaan! Neen, eer ik de hoop daar op verlaat, wil ik liever sterven.

Einde van het tweede bedryf.

ADELAART, OF
DERDE BEDRYF.

EERSTE TOONEEL.

CONSTANTIA, SOFIA.

SOFIA.

Neen, waarde nicht! gy zult my niet ontslippen. Ik moet u spreken... Hoe! gy schuwt dan ieders tegenwoordigheid, naar ik merk, om in uwe eenzaamheid te schreijen?

CONSTANTIA.

Ik!

SOFIA, *baar op eene tedere wyze nasprekende:*

Ik!... Ach Constantia! uwe oogen getuigen zulks. Gy wilt vergeefs met de traanen op de wangen nog staande houden, dat gy niet bitter geheid hebt.

CONSTANTIA.

o Wat dit betreft. ! Maar ik kan ook niet verdraagen, dat men my van zo naby begluurt.

SOFIA.

Kom kom; ik zou my overgeeven... Ik weet immers alles... Gy zyt dan alree' vergeeten hoe menigmaal gy met my van Adelaart hebt gesproken?

CONSTANTIA.

Ik beloof u dat ik nooit weêr van hem zal spreken. . . .

SOFIA.

Of gy zult met een traanen storten? Wel, myn arme Constantia! Maar 't is nu hoog genoeg. Kom, schep moed. Lach reis tegen my; gy kunt niet... Wel, schrei dan geheel uit. Sla uwe armen om myn' hals, en leg uw hoofd neder op myn' boezem. Zucht vry uit, myn lieve vriendin! Weêrhou uw snikken niet. Vertel my honderdmaal dat ge ongelukkig zyt. Ween; ik zal met u weenen. Ik zie hoe gy gefolterd word. Die Adelaart, die Adelaart begaat feilen, die om uwentwil onvergeeflyk zyn.

CONSTANTIA, *baar tederlyk ombelzende:*

Heb ik dan onrecht dat ik schrei? Ach, myn Sofia! hy zal zyn deugden vergeeten, zyn goede zeden verliezen. Gy weet hoe eerbaar hy ons voorkwam, en daarom altyd by ons den voorrang had, boven veele anderen, die wy in onze gesprekken beoordeelden... Gyzelf, myn nicht, gy waart met hem ingenomen. Was hy toentertyd een bedrieger?... Neen, laat ons veeleer denken dat hy verleid is geworden. Maar is hy voor eeuwig verleid...? Dit, ach! dit doorgriefft myn ziel. Dan treur ik, dan hoop ik, en dan vrees ik. Nooit heb ik heviger aandoeningen gevoeld... Hoe dikwils heb ik myzelve alree' te keer gegaan.. Hoe veel traanen alree' gestort...? δ Hoe onverantwoordelyk is het gedrag van hem, die my daar toe aanleiding geeft..! Maar dit laatste geval..! Die snoode, die onwaardige mededingster...! Ach, Sofia! ik ben beschaamd over myn zwakheid.

(Zy verbergt haar aangezicht op den boezem van haar vriendin.)

SOFIA,

En ik ben zodanig bewogen, dat ik kwalyk spreken kan... en Adelaarts oom, die liefdelooze oom komt ook juist op 't zelfde tydftip hier in de ftad, om alles in vuur en vlam te zetten. Ach, Constantia! wie heeft hem ontboden? wie gaf hem toch bericht?..

CONSTANTIA.

Noch myn vader, noch mynheer Reinhart; dat verze-
ker ik u.

SOFIA

Wat heb ik om uwentwil uitgeftaan! Hoe verlangden wy om van tafel te komen? welk een verfhrik-
kelyk man is die Ernestus! Hoe woest is zyn wyze van denken, en hoe ontzaglyk zyn zyne uitdrukkin-
gen? Ik heb my wel twinigmaal wêrhouden van te-
gen hem uittevaaren; en uw vader, uw edelmoedige
vader!.. Ach, nicht! ik weet niet wat my belet heeft
hem om den hals te vliegen. Hy pleitte voor Ade-
laart, en fcheen in ons hart te leezen, door onze
hoop op Adelaarts verbetering te onderfteunen.

CONSTANTIA.

ô Myn waarde nicht! indien gy wist hoeveel goed-
heid hy voor my over heeft... Maar tot welk een om-
ftandigheid ben ik tegenwoordig gebragt! Ik vrees myn
vader, ik, die tot heden toe niets deed dan hem be-
minnen; maar ik ben ftatwaardig omdat ik hem vrees.
Zo lang Adelaart deugdzaam was, kon myn liefde geen
misdad zyn, maar nu is alles tegen my... en ik denk
nog aan hem! Ik vlieg niet naar een' dierbaaren vader
om

om hem te zeggen dat ik voor eeuwig die liefde uit myn gedachten verban... Ik ben geheel ontroerd... Ik geloof dat ik nadezen nooit weér iemand zal beminnen. De twee voorwerpen van myn hoogste achting en liefde komen my geheel anders te vooren dan weleer. Het gezicht van myn' vader maakt my verlegen, en Adelaart, de ondankbare Adelaart!.. Maar geloof gy, dat hy vóór dat ongelukkig geval my wel ooit bemind heeft? wat my betreft, het komt my onmogelyk voor.

SOFIA.

Onmogelyk moest het hem geweest zyn u te kennen en een ander te beminnen. Ja, Constantia, hy beminde u, hy beminde u teder. Ik ben menigmaal in uw byzyn zyns ondanks, zyn ontroering gewaar geworden. Ik zag door zyn beschroomheid en eerbied, die my zulk een goed denkbeeld van zyne zeden gaven, de zuiverste liefde doorstraalen, die alleen door zyn hoogachting weêrhouden wierd zich te openbaaren; doch één ongelukkig oogenblik is 'er maar nodig om een' jongeling van 't spoor te helpen in een stad als deeze, daar zo veele ondeugden heerschen.

CONSTANTIA.

Zou het niet mogelyk zyn dat hy een' inkeer kreeg? zouden eenige weinige weelderige dagen het beiderf van zyn' geheelen levenstyd naar zich sleepen? zou Adelaart by een eerloos gedrag kunnen volharden? Ach, Sofia! ik zag nog deezen morgen toen hy hier wederkwam zyn beschaamdheid, zyn vernederde houding... Ik was 'er schrikkelyk van aangedaan: echter is hy weér vertrokken, en mogelyk nog schuldiger dan te vooren: hy geeft geen acht op de droefheid van zyn' vriend; de vrindschap, het laatste dat een edelmoe-

dig hart kan verzaaken, weêrhoud hem niet. Mischien vleije ik myzelve te veel, maar ik wenschte wel om myn eigen gerustheid, dat ik hem eens had aangesproken. Ik erinner my een' tyd, waarin hy my tot in myn minste gedachte wist voor te komen; maar hoemeer ik hem blyken zag geeven van zyne genegenheid, die schier dagelyks toenam, hoemeer ik verplicht wierd om die al te zichtbaare blyken van verliefdheid te bedwingen, door een koelheid te toonen, die ik gedwongen was aanteneemen, hoe sterk myn hart daar ook tegen pleitte: mischien denkt hy dat ik hem heb afgeslagen, mischien is die dwaaling de oorzaak van zyn' val! Ach, myn Sofia! gy ziet wat omwegen myn hart uitdenkt, om zich nog te vleijen. Helaas! ik dool, vriendin! help my liever een deernis verfmooeren, die mischien haar' oorsprong neemt uit een liefde die my altoos zou ongelukkig maaken, zo ik niet myn best deed om die te vergeeten.

SOFIA, *willende heen gaan.*

Ik hoor Adelaarts oom met uw' vader.

CONSTANTIA.

Ach! blyf. Ik heb u nog een menigte dingen te ontdekken.

SOFIA.

Neen, ik kan hier niet blyven; ik kan de strengheid van dien man niet verdraagen, ik ys van zyn woeste deugd.

T W E E.

TWEEDE TOONEEL.

BURGERHART, ERNESTUS, CONSTANTIA.

ERNESTUS, *tegen Burgerhart.*

Mynheer! ik ben een man, die zich in een menigte moeilijke omstandigheden met onvertsaagtheid en waardigheid heeft doen gelden, en die bygevolg in het tegenwoordig gewricht van zaaken zeerwel weet wat hem te doen staat. (*Hy ziet op zyn uurwerk.*) Ik heb niet veel gras onder myn voeten laten waschen, en een groote drie mylen in anderhalf uur afgere- den. Gy allen hebt my bedrogen. Gy hebt my het slecht gedrag van Adelaart bedekt gehouden, en zoud buiten twyfel zo lang gewacht hebben met my zyn schandelyke daaden te openbaaren, tot dat ze van huis tot huis ruchtbaar waren geworden. By uitstek voorzichtig heb ik derhalve gedaan van een' trouwen toezinder in myn' dienst genomen te hebben, die my zo juist van pas ge- waarschouwd heeft. Ho, ho! mynheer en neef, gy hebt my myn buitenplaats doen verlaten, inaar wat zwaarigheid! gy zult my die moeite rykelyk betaalen.

BURGERHART.

Het kwaad was nog niet op het hoogst, en daarby hoopten wy hem nog te recht te brengen: men moet de feilen afmeten naar de jaaren en 't karakter. Ik bid u, maak geen verwarring in het ontwerp dat wy ten zynen opzichte gemaakt hebben: laat dit geheele ge- val eens aan ons over. Waarde heer Ernestus, volg myn' raad, ik durf nog voor alles instaan.

D 4

ER-

ERNESTUS.

Ik volg geen' raad, mynheer, dan dien van myn eigen hoofd, en ik heb nog nooit rede gehad om my daarover te beklagen. Ik ben zyn oom, en gy zult wel haast ondervinden dat ik geheel anders moet redeneeren dan gy. Het is niet uw neef, die u bestolen heeft, het is de myne; 't is myn bloed dat zich verachtelyk gemaakt, dat zich bezoedeld heeft; myn bloed, tot dezer uur, buiten Adelaarts schanddaad, in 't geheel zuiver en zonder eenigen vlek. De toegeevendheid die gy voor hem doet blyken is reeds de eerste schande, die ik om zynentwyl moet ondergaan.

BURGERHART.

Gy beledigt my, Ernestus, door die gedachten te voeden. Ik zou my immers nooit zo veel aan dien jongeling laten gelegen leggen, indien ik hem niet door en door kende. Geloof my, hy heeft geen kwaad hart; ik heb de grootste rede om hem voor te spreken. Ja, Ernestus, hy moest veeleer over zyn gedrag beschaamd gemaakt, dan gestraft worden. Laat ons zyn feilen niet verzwaren, dewyl ze nog ligt hersteld kunnen worden.

ERNESTUS.

Neen, gy bedriegt u zo gy denkt, dat 'er ooit herstel op is. Uw toegeevendheid en yver in hem voor te spreken verwonderen my, maar ik zal u daarin niet navolgen. Ieder denkt op zyn manier. Uw wyze van denken kan zeer goed zyn omtrent een dochter, (*wyzende op Constantia*) die in den aart deugdzaam is. Ik wilde de helft van al myn goed wel geeven als ik zulk een dochter had. Maar
ik

Ik ken de losbandige en spoorlooze jeugd wat beter. Hy die eenmaal tegen de eer gezondigd heeft, verdient by my noch beklag, noch versooning. Hy moet de kastyding ondergaan, die hy zich op den hals heeft gehaald, en zyn berouw moet het eerst ontstaan uit de schande en straf, die hy om zyn misdaden moet lyden. Kortom ik ben zeer verre van die weekhartigheid, daar gy zo veel mede op hebt. Ik ken maar een' weg, mynheer, en dat is die van de nauwgezette deugd. Alwie daar van eens is afgeweken, is voor eeuwig een schelm: recht kan niet te gelyk recht en krom zyn, en welke kleuren men daar aan moog' geeven. ... Maar laat ons daar niet langer van spreken. Het geval van Adelaart is een schandvlek die nooit kan uitgewischt worden.

CONSTANTIA, *ter zyde.*

Ik kan het niet langer aanhooren; myn hart word te week. (*Zy vertrekt.*)

BURGERHART.

Hoe! gy geloof dan niet, dat verscheide jongelieden, die eens op den dwaalweg zyn geweest, wederom op den rechten weg zyn gekomen en braave mannen zyn geworden? Ik keur ondertusfchen uw wyze van denken niet af; maar, onder ons gezegd, ik geloof dat zy te streng is; men moet de feilen der jeugd afsneeten naar de gevaaren, waaraan ze in deze bedroefde dagen is blootgesteld. Iemant die eerst in de groote waereld komt zien, is verleid eer hy 't weet; hy heeft geen doorzicht genoeg om nut te trekken uit de ondervinding van zyn voorouders. De strengheid zal hem niet verbeteren, & neen, de toegeevendheid kan dit alleen

bewerken, want door zachte en edelmoedige behandelingen kunnen, in 't midden van zyn dwaalingen, de zaaden van deugd eenslags in hem weder levendig gemaakt worden.

ERNESTUS.

Gy zult my nooit overceden, mynheer Burgerhart, dat een jongkman, die alree' twee-en-twintig jaaren oud is, zich na 't begaan van zulk een' groven misflag ooit kan verbeteren; zyn geheel gedrag is vol lichtmisy, en tegen de goede trouw; en als ik overdenk dat hy die zotterny begaan heeft in een' tyd, waarin hy zyn grootste krediet nodig had om zelf koopman te worden.... Het gaat me aan de zinnien...! Ach! dan had myn zoon nog minder schuld, hy heeft nog kleiner misflag begaan, en ik heb 'er hem strenger voor gestraft. Hy verliet in stulte zyn' vaders huis, en kort daarna vernam ik, dat hy in Pruisfischen dienst was geraakt. Weet ge wat ik deed? ik liet hem dienen. Hy schreef me brief op brief, opgevuld met klaagliederen: „ Ach, „ vader! ik kan haast niet leeven! ik heb gebrek aan „ alles”...! en zo al voort. Myn antwoord was: „ zoon! gy hebt het zo gewild: gy zyt 'er naar toe „ gegaan, gy zult 'er ook blyven: 't is goed leergeld.” Ik kocht hem evenwel nog een onderluitnants plaats, maar in den laatsten oorlog is hy, naar ik gehoord heb, met zyn geheele regiment in de pan gehakt. Zyn verlies kostte my, ik beken het, eenige traanen, en nu hy dood is kan ik zeggen dat ik nog liefde voor hem had... En, zie eens aan: die Adelaart, die ondankbaare, ziet hoe teêr ik hem in den grond van myn hart.... Maar ik zal my wel wachten van 't hem ooit te laten blyken. Ik wilde om al het goed van de waereld niet dat hy zelfs die gedachten had. Niets, niets is gevaar-
lykor

lyker dan die slappe toereevendheid, waar van gy my doet walgen, die zwakheid van geest....

Hier vertoont zich Adelaart, die door Reinbart aan de hand word binnen geleid.

DERDE TOONEEL.

BURGERHART, ERNESTUS, ADELAART,
REINHART.

ERNESTUS, *vervolgt.*

Maar inderdaad, ik vind het wel zeer onbeschaamd dat hy nog de stoutheid heeft van onder myn oogen te durven komen, en zyn voeten in dit huis te zetten.!! Wat heeft hy hier te doen?

REINHART, *naar Ernestus tostreedende, op een beweegelyke wyze.*

Waarde heer Ernestus! uw berichtgever is te sterk vervoerd geweest door zyn' yver. Hy heeft waarlyk Adelaart by u te zwart afgeschilderd. Hy heeft u zyn' misflag bekend gemaakt, maar zyn berouw verzwegen. Ach! uw neef belooft zich te beteren en heeft een hartelyk leedweezen over het voorgevallene. Gy ziet hem schaamrood, dit 's een bewys dat hy tot de deugd is weêrgekeerd. Wy allen staan u daar voor in.

BURGERHART.

Tree toe, myn Adelaart, tree toe; laat my dien gelukkigen inkeer in uwe oogen leezen, die onzen vrynd zulk een blydschap verwekt.

ADE:

ADELAART, *met een zachte stem, die zyn verlegenheid en ontroering duidelyk aanwyst.*

Mynheer, mogt ik my alle uwe goedheden waardig maaken! (*Ter zyde.*) Welk een foltering!

REINHART.

Kom, Adelaart, laat die beschaamdheid vaaren: Gy moet 'er niet langer aan denken: op één enkel woord van uw berouw is alles vergeeven. De gantsche wereld weet dat gy een oprecht hart bezit... Nu, waarde Ernestus! laat u óók beweegen. De vrede zy getroffen; ik ita borg voor hem.

Hy geeft Adelaart een' wank om te spreken. Gedurende deezen tusschentyd toont Ernestus een donker gezicht, nu en dan met deszelfs rotting op den grond stampende.

ADELAART, *naar Ernestus toetreedende.*

Ach, oom! indien ik zo veel goedheid van u dorst hoopen, hoe zoud gy dan myn verdriet, dat my ieder ogenblik verscheurt, verzachten! Ô, gedoog toch myn geluk! zeg maar één woord en ik zal gelukkig zyn. Deeze edelmoedige vrienden hebben my myzelv' doen verstitouten in uw tegenwoordigheid te koomen... Maar één woord, één betuiging van inschikkelykheid uit uw' mond, zal my, om zo te spreken, het leven wedergeeven.

ERNESTUS.

Jongheer, wilt gy wel hooren wat myn welbehagen is?

ADEL-

ADELAART, *met eerbied.*

Zou ik niet, oom?

ERNESTUS.

Mijn wil, ik waarschouw het u van te vooren, zal onherroepelyk zyn. Die schielijke inkeer, geloof ik, dat meer de uitwerking van den nood is, dan van iets anders. Maar ik laat my zo ligtelyk niet in slaap wiegen. Voor eerst eisch ik, dat ge my, en dat wel met de grootste nauwkeurigheid, eene omstandige bekentenis doet van al het geen met het gestolen geld is uitgevoerd; en ten anderen, wie dat vrouwspersoon is? en sints wanneer? wáár? en hóe gy kennis aan haar hebt gekregen?..

REINHART, *hem in de reden vallende:*

Nu, nu, heer Ernestus, laat ons daar niet langer van spreken. Hy heeft immers bekend, dat hy zich heeft laten verleiden: de verleiding zal nu geen kwaade gevolgen meer hebben. Wat wilt ge nog meer?

BURGERHART.

Kom, mynheer, laat ons edelmoedig zyn. Adelaart geeft zich aan uw bescheidenheid over; men kan hem nu niet meer verachtelyk behandelen... Adelaart! vlieg uw oom om den hals... Dat alles vergeeven en vergeeten zy!

(Adelaart treed toe om Ernestus te ombelzen.)

ERNESTUS, *te rug tredende:*

Neen, mynheeren, neen! Ik dank 'er u hartelyk voor. Ik bid u doet toch geen vergeeffsche moeite. Ik heb
hez

het u alree' gezegd: ik laat my niet paaijen, door valsche vleijeryen; ik zie 'er beter door heen dan gy. Eilieve! beschouw nu eens die gemaakte zedigheid en geveinsde zachtmoedigheid... Maar denkt niet, dat ze ergens anders uit voortspruit, dan uit de bewustheid dat zyn belang hem van my afhangkelyk maakt.

ADELAART, *op een' byna verfloorden toon.*

Ik geveinsd, mynheer! (Ter zyde.) Kan ik my nog langer inhouden!

ERNESTUS.

ô! Ik moet nog beter blyken van een oprecht berouw hebben. Het eenig middel om my te overtuigen dat ge meer naar myn vriendschap staat dan naar myn geld, is dat ge u terstond aan myn welbehaagen onderwerpt. Ik zal my niet in de luijers laten leggen door eenige schielijk vergeetene betuigingen van leedweezen; neen, om my daar van te verzekeren, moeten 'er eerst eenige jaaren verlopen zyn; en een gedrag, waar op niets te zeggen valt, de tegenwoordige smetten uitwryven. Vooreerst zal het gestolen geld, dat ik mynheer Burgerhart weêr ter hand zal stellen, op rekening van uw jaargeld gesteld worden; en by gevolg zal van dezen dag af aan, zo veel t' elkens in een gelyk gedeelte, op ieder vierendeel jaars gekort worden, tot de geheele som zal voldaan zyn. Het is goed dat ge eens voelt, hoe smartelyk het verlies is van geld, dat men zo dwaas verspilt. Ik heb genoeg voor u gedaan, jongkman! 't word tyd dat ge ook wat voor uzelv' doet. Wy zullen eens zien hoe gy 't nu maaken zult. Leegloopen is de oorzaak van uw' val geweest... werken zal 'er een goed huismiddeltje tegen zyn.

Om dan te beginnen; hoor toe; deeze zyn de voor-
waar-

waarden waarop ge nog vergiffenis zoud kunnen erlangen; verkies of om u daaraan te onderwerpen, of om my nooit weêr te zien. Ik versta dat ge morgen deeze stad zult verlaten, en u heen begeeven naar zodanig een andere provincie, een andere stad, en andere inwooning, als ik u nader zal aanzeggen; om daar het leeren van den koophandel, dat hier zo langzaam voort kruipt, met kracht door te zetten. Ik begeer volstrekt dat gy deeze groote stad zult vaarwel zeggen; deeze stad, waarin gy slechts op den ouden voet zoud voortgaan met den lichtmis te speelen; en dat wel zonder hier eenige de allerminste briefwisseling of geheime correspondentie te houden, hoe genaamd; want dit Amsteldam is maar al te vol van die ligte vrouwluf, die de kinderen tegen ouders en voogden opstookten; en ik verzeker u, dat ik myn geld niet by elkander geteid heb, opdat gy 't in ontucht zoud doorbrengen. Uw troetelpoppetje, uw pinksterblom, dat lieve Charlotje, zal ik nog deezen avond in het spinhuis bezorgen. Ik heb myn klagten reeds voor de heeren gebragt: en de wyze en deugdzaame overheden, die hier zo wel tot bewaaring der goede zeden, als tot de veiligheid hunner burgers, alles in 't werk stellen, zullen haar wel op een verzekerde plaats doen brengen. Zy zal, op myn eer, voor al haar leven tusschen vier muuren gemetseld worden.

ADELAART, *zyn stem eenigzins verbeffende.*

En wat recht hebt gy om haar te vervolgen? Hoe! oom, zoud gy een' aanslag durven smeeden om een mensch, dat gy niet kent, van zyn vryheid te berooven? den rechter misleijen door een' valschen laster te verspreiden? en die laagheid byna tot een gruweltuk maaken, door aan het krytendste onrecht een kleur van recht

te geeven .? Wacht u wel dat gy daar meê voortgaat; want ik verzeker u ...

ERNESTUS.

Ho! ho! begint gy den Don Quichot te speelen..? Loop, loop! als die kalverliefde eens over is zult ge'er my nog voor bedanken: dan zult gy wel willen dat het nooit gebeurd was. Geloof me: laat haar weêr in dien poel van gebrek en elende verzingen, daar uw gekheid haar heeft uitgetoogen. Vlie dat pak... dat verachtelyk schepfel.

ADELAART.

Indien ze in waarheid zo verachtelyk was, als gy haar afmaalt, zou uwe onrechtvaardige behandeling haar geheel tot wanhoop doen overslaan, en in de ondeugd bevestigen; want gy zoud haar het gruwelyk recht geeven om u en alle menschen te haaten... Maar ik, ik zal niet lafhartig genoeg zyn, om...

ERNESTUS.

Wat! begin ik dreigementen te hooren!. Ik zal de helft van myn goed wegmaaken. Ik ga op staandevoet... Zy zal opgesloten worden zeg ik, en wel zo ontoegankelyk opgesloten...

ADELAART, *in groote drift uitbarstende.*

Ik zal haar tegen ieder beschermen... al waar' het zelfs tegen u... Myn leven zal ik voor haar opzetten. Indien gy toelegt om haar te stooren, wreedaart! zal ik op u haar ongeluk verhaalen.

ER-

ERNESTUS *heft zyn rotting op, doch word door Reinhart weêrbouden.*

Onbeschofte...!

BURGERHART.

Is het mogelyk Adelaart! Ik ben zo verbaasd als bedroefd.

REINHART.

Is dit nu het geen ge my beloofd hebt?... Ach, om onze vriendschap..!

ADELAART, *met hevigheid.*

Verlaat my alle te saamen, en soltert my slechts niet meer. (*Opeen beweeglyke wyze.*) Heb toch deernis met my..! Och of gy in 't binnenst' van myn gemoed kost leezen...! Neen, ik kan niet langer veinzen. Eén oogenblik heb ik zulks gedwongen moeten doen, maar ik kon dien rol niet uitspeelen; hy waste gevaarlyk, en ik ben 'er ook in blyven steeken. Ken dan Adelaart geheel. Ik bemin haar, die hier zo fel beledigd word; haar, wier deugd, alleen aan my bekend, hier in twyfel getrokken word; haar, aan wie ik zelfs de gematigdheid verpligt ben, die ik tot nu toe bewaard heb. De rede, de rede zelve bilykt myn liefde; en ik zal die tedere, die heilige verbin-
tenis, die myn hart zo vuurig verlangt, ook nakomen. Waarom kan ik niet op dit oogenblik met haar huwen? By 't voltrekken van die heilige plechtigheid zoud gy zien, hoe hoog ik haar waardeer! Ze is arm, zal men zeggen; maar laat dat zyn: die armoë is een blyk van haar deugd. Hoe! zou de behoefte eene misdaad weezen? zou een juffer oneerlyk zyn als zy geen schat-

E

tert

ten bezit? Elendig, recht elendig vooroordeel...!
Maar ik zal de eerste zyn die het bestryden zal.

ERNESTUS.

o! Zo ze deugdzaam was, zo ze eerlyk bloed in haar had, zo ze u bemind had, zou ze u wel beter gevoelens ingeboezemd hebben. Nooit had ze u dan bloot gesteld voor de wroeging, voor 't gevaar, voor de schande die uit een laage schelmery altoos voortspruiten. Heet ze den dieftal niet met u gedeeld? kom, kom, ik zal u wel van haar a houden. Ik zal u toonen hoe men jonge lichtmisen moet temmen: gy zyt nog lang zo verr' niet als gy wel meent. Maar ga uw' gang; ik zal den mynen gaan. Niet uit eenig inzicht voor u, maar uit achting voor de nagedachtenis van uw' vader. Ik zal wel zorg draagen, dat gy door geen ontuchtig vrouwsperfoon bedorven, en te eeniger tyd de openbaare schandvlek van uw geheel geslacht zult worden.

ADELAART.

Zo ik waarlyk schuldig ben aan een wanbedryf, dat gy nu reeds zo dikwils, en met zo veel bitterheid aan my hebt verweten, moet ik u ook zeggen, dat ik 'er alleen niet al de schuld van draag. Ik heb u de grievendste verlegenheden daar gy my toe gebragt hebt, vergeeven; vergeef me nu op uw beurt een' mislag, waar van gyzelf de eerste oorzaak zyt.

ERNESTUS.

Wie? Ik!

ADELAART.

Ja, gy...! De wet maakte u den bestierder myner
goe-

goederen; maar hebt gy de waare meening dier wet ten mynen opzichte, wel ooit vervuld? Neen; ik ben altoos met een meedogenlooze strengheid behandeld. 't Is waar, gy hebt my wel niet van honger laten vergaan, maar gy hebt my de middelen benomen, om als een fatzoenlyk jongkman te kunnen leeven, en ik weet niet, of ik niet liever zou willen sterven, dan zo verachtelyk voortleeven als ik reeds gedaan heb. Daar zyn zekere kleine verteeringen, die onvermydelyk zyn, voor iemand, die zo als ik, zich naar zyn' staat en jaaren aan de waereld moet vertoon; en die hebt ge aan my onttrokken. Gy hebt nooit willen begrypen in wat eeuw wy leeven. Hemel! hoe dik wils heb ik deswegens al vernederingen moeten uitstaan! Ach, oom! indien ge zelis dat geen my niet geweigerd had, dat ik recht had te verwachten, ja zelis te eischen, dan, dan zou ik nu zulk een ongelukkig en teffens schuldig mensch niet weezen. De minste ambachtsman, in den geringsten stand, is duizendmaal gelukkiger geweest dan ik; ik die verpligt was my in de waereld te vertoon; en gedwongen om my te verbergen.

ERNESTUS.

Ik heb u zo veel gegeven, als my dacht dat genoeg was. Indien men in deeze tegenwoordige eeuw mal is, moet ik het daarom ook worden? en is het dan de meening van de wet, die gy zo wel schynt te begrypen, dat een voogd de verkisting van een' minderjaarigen moet begunstigen? Neen. De handeling van geld zou voor u een zeker bederf geweest zyn. Doch aan den anderen kant is myn rekening en verantwoording in goede order; op den dag zelis van uw meerderjaargheid zal u alles geworden; en indien ge dan niet te vrede zyt moet ge my in rechten aanspreken: myn antwoord is gereed.

ADELAART.

Neen!... Nooit zal ik iets van eenig' rechter verwachten, dat uw hart my misgunt. Indien gy uw eigen rechter niet wilt weezen, behoef ik 'er niet om te bloozen.

ERNESTUS.

Vergeet ge tegen wien gy spreekt?

ADELAART.

Ik zou het nooit vergeeten, zo gy een menschlyk hart bezat. Een oom die zyn' neef bemint, beklagt hem als hy een misdaad begaan heeft, maar beledigt hem niet.

ERNESTUS.

Kan men u nog beledigen? u! die niets waard' zyt dan de uiterste verachting...

REINHART, *naar Ernestus toetreedende, met de traanen in de oogen.*

Myn waarde Ernestus! 't is genoeg. Ik bid u om alles wat u lief is, laat my uw driften nederzetten!

(Gedurende all' deezzen tyd staat Burgerhart in een peinzende gestalte, nu en dan eens zuchtende.)

ERNESTUS.

Ik ben niet driftig. De Hemel weet dat ik door geen gramfchap vervoerd word. Ik zoek al'een zyn best. Ja, mynheeren! in alles wat eerlyk, wat recht en billyk is, zal hy my altoos gereed zien om hem by
te

te springen, zelfs boven zyn verwachting; maar indien hy niet wil luisteren naar zyn' pligt zal hy ook in my een' onverzettelyken tegenstand vinden. Wy zullen eens zien of hy morgen op deezen tyd niet al eenige uren buiten Amsteldam zal weezen. Want ik zweer....

ADELAART.

Staak die onnodige dreigementen. Ik zal voortaan geen wetten meer ontfangen dan van dit hart, dat, hoe klein men't poog' te maaken, echter groot genoeg zal blyven om 'er voor myzely' op te vertrouwen. Ik zal vry zyn, onafhankelyk, en volstrekt meester van myn eigen persoon. Waarom geeft men zichzely' zo veel moeite om my verdriet aan te doen? Wilt ge my niet meer goed doen, welaan; maak me slechts niet ongelukkiger dan ik reeds ben. Of zoud ge zelfs meer vermaak vinden in het slaaven van uw gezag, dan in het behartigen van myn geluk?

ERNESTUS.

Ondankbaar schepsellik zoek alleen uw geluk, maar gyzelf sield u daar tegen. Gy tergt myn lankmoedigheid die gy mischien voor lafheid aanziet. Maar weet dat gy my nu meer beledigd hebt, als ik u ooit vergeeven kan. Indien gy my gehoorzaam waart geweest, zou ik nog alles hebben kunnen door de vingers zien; maar nu is 't uit. Hoor eens wat myn goedheid voor u zou gedaan hebben. Vyftigduizend guldens van myn eigen geld zou ik u gegeven hebben om 'er uw' koophandel mede voort te zetten, maar nu bewaar' my de Hemel daar voor! Ik zal daar nu voor myzely' gebruik van maaken. Zie hier een nieuw ontwerp tot

E 3

het

het opneemen van lyfrenten, dat recht van pas komt om u te straffen en myn inkomsten te verdubbelen; en, eilieve! voor wien zou ik 't laten? voor een' vrekken en geldzuchtigen lichtmis, voor een' ondankbaaren en ontaarden neef, die my by zichzelf al in't graf wenscht, en slechts naar 't uur van myn dood verlangt om in myn geld te grabbelen, en met zyn verfoeilijke ligtekooy al lagchende op myn kist te dansen.

ADELAART.

Die laage denkbeelden, die ge in my ondersield, moogt ge voor uzelv' hebben. Behou al uw goed, en leef 'er meê zo gy wilt. Ik verg niet dat gy ten mynen opzichte edelmoedig zult weezen; ô neen. Ik zou alleen maar verlangen dat men deed wat recht was.

ERNESTUS.

Dat zal ik doen door u te onterven, ... Gy verdient myne uiterste verontwaardiging.

BURGERHART, tegen Ernestus op eene edelmoedige en aandoenelyke wyze.

Denk dat gy zyn oom zyt myn waarde heer, en bedwing deeze eerste oplopendheid. Adelaart zal u door den tyd weêr waardig worden. Ik ben vader; ik weet hoe vermaakelyk het is als men geld en goed bezit, van het uitzicht te hebben om de vreedzaame bezitting daar van, aan afkomelingen na te laten. Geloof ondertuschen, indien ik geen dochter had en myn goederen aan verscheidene andere erfgenaamen moesten keeren, dat ik, onder wat voorwendzel het ook zou mogen zyn, geen een' van zyn versterfrecht zou willen be-

berooven. Dat recht is by my heilig. Want men maakt jemant niet beter noch eerlyker indien men hem onterft; en iets te doen dat geen nuttig oogmerk heeft, verscheelt niet veel van iets kwaads te doen. Schoon het de wetten wel niet tegen spreken, laten wy het aan gevoellooze zielen over, om de naauwte banden van 't bloed op zulk een droevige en verachte yke wyze te breeken. Een oprecht burger moet niet denken dat hy alleen voor zichzelve in de waereld is gekomen. Het voegt ons vooral zorg te draagen, wanneer het oogenblik nadert dat wy eens voor het opperwezen moeten verschynen, dat wy dan alles wat naar haat of wraakzucht zweemt, afleggen. Ik bid u, sta my toe, dat ik het geschil moog bemiddelen, laten wy een nieuw vriendschapverbond oprichten. Adelaart heeft een gevoelig hart; hy is schielyk getroffen. Dat gelukkig karakter moet niet gesmoord worden.

ERNESTUS, *den loed afneemende.*

Nog eens, mynheer Burgerhart! hy is uw neef niet, en ik vraag niemant raad dan myzelve. Ik weet zeerwel wat ik doe; neem dan niet kwalyk, dat ik van myn eerste schikkingen niet afga. 't Zou in der daad belagchelyk zyn eenige tederheid te voeden voor een ongehoorzaamen neef, van wien ik niets dan schande en verdriet te wachten heb. Nochtans, (om myzelve te verontschuldigen van alle partydigheid) zal ik het nog in zyn keur stellen. Weest'er allen getuigen van. Dit is nu de laatste gunst, die ik hem bewyzen zal. (*Tegen Adelaart.*) Gy moet besluiten om de reis terstond aan te neemen.. zo niet... zie daar... wees gewaarschouwd, dat ge u myn eeuwige vyandschap op den hals haalt.

ADELAART, met een groote bedaardheid.

Vaar voort. Doe het ongelukkig voorwerp, dat ik bemin, en waaraan het heil van myn leven verknocht is, de uitwerking van uw wraak gevoelen; zulks staat u vry; maar het is my onmogelyk ooit van haar af te scheiden. Ik zou mischien meer kunnen zeggen, maar gy behandelt my veel te tierannig om een vertrouwen te verwerven, dat ik zelfs aan myn' waardsten vriend zou weigeren... Laat my over aan myzely', of liever aan 't yslyk lot, dat my te wachten staat. Ik zal nog rampen genoeg hebben door te wortelen. (*Tegen Burgerhart, hem teder en treurig aanziende.*)

Indien ik had kunnen besluiten, mynheer, zou't reeds geschied zyn.

ERNESTUS, toornig.

Gy wilt dan niet!.. 't Is wel; daar is nu geen verbidden meer aan, dat betuig ik by myn eer, die gy geschonden hebt. Ik ben beschaamd dat ik nog zo veel geduld met u gehad heb. Ik wist nog niet dat ge zulk een booswicht waart: ja 't berouwt me dat ik zo teder sints uw kindsche dagen voor u gezorgd heb. 't Waare beter geweest dat ge in uw wieg verslikt waart geworden. Zo uw vader nog leefde zoud ge hem van verdriet vermoord hebben. Loop nu in uw verderf: ik zal 't met een koel gelaat aanzien. Ik ben dwaas geweest dat ik myzely' zo veel moeite om u heb gegeven. Vergaa nu, dewyl gy wilt vergaan. Word nu vry nog grooter lichtmis en schelm dan ge ooit geweest zyt. Eerlang zult ge 'er de droevige gevolgen van ondervinden. Alle de elenden en straffen die uit zulk een gedrag spruiten, zullen gelykelyk op uw hoofd nederstorten, en my wreken over myn beledigd

gezag en in den wind gellaagen vermaaningen. Ik verbied u nadeezen my ooit uw' bloedverwant te noemen. Wat my betreft... Ik heb geen' neef meer.

ADELAART, *met levendigheid, terwyl Ernestus vertrekt.*

En ik heb nooit oom gehad.

VIERDE TOONEEL.

BURGERHART, ADELAART, REINHART.

BURGERHART.

Ongelukkig jongkman! haal die laatste woorden in. Hy zal nog uw' oom blyven; gedenk 'er my aan, zo onbeweeglyk als hy is, moet gy hem niettemin achting toedraagen. De strengheid is hem natuurlyk eigen. Het is zyn yver voor de deugd. Ja, misschien bemint hy u nog; want zo hy 't niet deed, zou hy de zaak tot zulk een uiterste niet gebragt hebben.

ADELAART.

Mynheer, ik ken uw vryndlyk hart. Ik bemin u; ik acht u hoog. Ik zou al myn bloed voor u willen geeven... Indien ik my had kunnen bedwingen zou ik het gedaan hebben. Ach! al het geen ik aan u verplicht ben... Beklaag my, en veroordeel geen onweêrstaanbaare neiging. Helaas!... daar is een tyd geweest... Maar laat ons zwygen: zo my iemand had kunnen overreeden zoud gy 't zonder eenigen twyfel gedaan hebben...

BURGERHART.

Bezadig u. Stort u klagten uit in den boezem van dien

dien getrouwen vriend. Ontsluit hem geheel uw hart. Welke wonden zyn 'er waar voor de vriendschap geen baſem vind? Ik beklag u. Maar laat u echter door het ſterk gety' van van uw driften niet vervoeren om de geheiligſte pligten te ſchenden. Adelaart, die pligten moeten door den tyd op een deugdzaam hart zegepraalen en alles te boven komen.

Hy vertrekt. Adelaart blyft in een peinzende geſtalte onbeweeglyk ſtil ſtaan.

VYFDE TOONEEL.

ADELAART, REINHART,

REINHART.

Ach, Adelaart! indien gy die rampzalige drift koſt meester worden! Indien ge om onzentwil daar toe nog eene pooging doen wilde, in 't kort, indien ge door een edelmoedige en heldhaftige zelfverwinning...! Het was mannenwerk diergelyk een zege te behaalen... Ik bedroef u... vergeef het my..

ADELAART.

Waarde Reinhart! ik verdien de deernis van alle gevoelige en inſchikkelyke harten. Ik verdien het medelyden, dat men met ongelukkigen heeft.

REINHART.

En ook met de zinneloqzen.

ADEL-

ADELAART.

Zo veel te meer ben ik beklagenswaardig; dan is de onschikkelijkheid niet meer dan billyk. Laat my alleen. Ik vrees er te zullen zwichten voor uw traanen, dan die tot myn leedwezen te kunnen tegenstaan... Maar nu loopt de vryheid van myn Charlotte misfchien al gevaar.. Nu mogelyk word ze gedreigd... Ik vlieg tot haar hulp... Wat al rampen te gelyk bestormen my..! Ieder houd my bezet, en... O Hemel! zie hier de laatste... Constantia! (*Hy wil vertrekken.*)

ZESDE TOONEEL.

CONSTANTIA, ADELAART, REINHART,

CONSTANTIA, *op eene edele en aandoenlyke wyze, hem wederhoudende.*

Neen, mynheer, ik laat u nog niet vertrekken. Gy moet eerst hooren wat de vrindschap my gebiedt u in deeze omstandigheden voor oogen te stellen. Hoe! zou 't u waarlyk zo moeijelyk vallen, om u te onderwerpen aan een' oom, die van uw jeugd af aan uw beschermer is geweest? kunt gy niets op u zelv' verwinnen ten gevalle van myn' vader, ten gevalle van uw' vriend, ja ten gevalle van myzelve? Ik, ik gevoel my mede verpligt myne poogingen by de hunne te voegen. Ik heb zo daadlyk uw' oom gesproken; ik heb hem alles gezegd wat ik tot uw verfooning kon nidenken. Hy scheen nog in zyn belluit te wankelen... Misfchien is het nog tyd om hem te beweegen... Gy antwoordt niets... Zou het u mishaagen dat ik deel neem in uw rampen?

ADEL-

ADELAART.

Mejuffer! ach! niets ontbrak 'er om die te volmaaken, dan dat gy 'er gevoelig voor zyt. Hoe! gy verwaardigt u deel te neemen in het lot eens mans, die niet waard' is, dat gy hem aanziet! Geloof me; ik verdien uw deernis in geenen deele. Ik ben... ik ben wanhoopend. Ik gevoel zo veel wroeging in myn hart, dat ik myn oogen op u niet slaan darf. Laat my veel eer voor u verbergen, hoe ik gefolterd word, door myn ichsante, myn smart... en myn naberouw. (*Hy wil op nieuw vertrekken.*)

REINHART, *hem schieelyk naloopende.*

Adelaart!

ADELAART, *achter aan het tooneel, zich van hem ontslaande.*

Wat wilt gy nog op my verwerven, nu ik myn ziel zo veel geweld heb kunnen aandoen om haar tegen te staan?

ZEVENDE TOONEEL.

CONSTANTIA, REINHART.

CONSTANTIA, *met levendigheid.*

Verlaat hem niet: zyn zinnen zyn verward. Vlieg, volg hem spoedig, en voer hem, al waar' het ook zyns ondanks, weêr herwaarts. Ik kan niet lyden, dat een jongkman, in alles gevormd om deugdzaam te zyn, en die nog gisteren ieders achting verdiende, op het punt sta van zyn goede zeden te verliezen en die zelf-

de

de achting te derven, die hem van de myne verzekerde. Indien... Ik kan niet meer spreken.

REINHART.

Ach! zo 't noodig was my daar toe aan te spooren, zou uw edelmoedig medelyden my een nieuwe kracht byzetten. Ik zal hem niet verlaten, en al moest myn byzyn hem nog zo lastig vallen, ik zal hem t'elkens in my een' tederen, maar ook een' strengen vriend doen vinden.

AGTSTE TOONEEL.

CONSTANTIA, *alleen.*

Hy loopt in zyn bederf uit liefde voor eene onwaardige, en ik, ik kan hem nog beminnen!.. Ach, al te d'erbare Adelaart! mogt de smart, die my verteert, slechts de rust aan uw gemoed hergeeven! Maar neen: gy word zo geweldig als ik door uwe driften gellingerd.

Einde van het derde bedryf.

VIERDE BEDRYF.

Het Tooneel verbeeld een kamer waarin men niets dan bloote muuren en eenige stoelen ziet. Een kruiser brengt eene koffer welke hy nederzet, en vertrekt. De nacht is reeds gevallen: dit somber verblyf word door een flaauwebrandende kaars verlicht.

EERSTE TOONEEL.

CHARLOTTE, JULIA.

CHARLOTTE.

Word ik dan eeuwig vervolgd. (*De koffer aanzien- de.*) Is dit weinige dan alles wat wy geborgen hebben...? Ik roep wraak...! Laat ik myn woede lucht geeven...! Waar zou ik geweest zyn als we een oogenblik verzuimd hadden...? In de boeijen... Wat yslykheid! in de boeijen...! Gevloekte wreedaarts, die my zo verjaagd, die ons zwakke schepzels wel zoud willen vernielen! gy zult niets door uw onmenschte behandeling winnen, neen, het zal 'er dès te erger door worden. . Ik tart u woede... Beeft! (*Tegen Julia.*) Denkt gy, Julia, dat wy op deeze naare plaats in veiligheid zyn? want het schynt dat men tegenwoordig door muuren dóór kan zien. Wy worden van alle zyden door honderd oogen bespied. Waar zal ik my verbergen...!

JULIA.

Wees niet meer bevreesd. Zo wy ons hier schuil houden, staat Wolfaart voor ons in...

CHAR-

CHARLOTTE, *onverduidig.*

Zal hy ras koomen ?

JULIA.

Ik wacht hem ieder oogenblik. Hy heeft ons recht by tyds gewaarfchouwd, want zonder zyn hulp...

CHARLOTTE.

Op wien zal ik myn leed verhaalen. Ik brand naar wraak... Ach! dat het oogenblik reeds gekomen was... Maar de Hemel is doof voor my... Het gantsche geflacht der mannen fchynt faam te rotten tot myn verderf. Grawelyke vyanden! dreig me vry een erger lot dan de dood; doe alles wat gy kunt; ik zal evenwel niet zwichten. Ik wil niet rusten, maar ik wil myn oogmerk bereiken; en 't zy my een gunstig of een ysfelykst lot te wachten staat, ik wil 'er het eind van zien.

JULIA.

Maar, het staat immers alles zo wanhoopig niet.

CHARLOTTE.

Ik wil niets meer hooren, zeg ik u... (*Met een zachter stem, terwyl Julia naar het verfchiet van het tooneel gaat.*) Het uiterst verderf staat my voor oogen. Ik moet daar door vergaan, of ik moet 'er myn' vyand inftorten. Ik heb hem gefpaard. Het is nu billyk dat ik op myn beurt wreed ben. Laat ons alle vermogens in 't werk ftellen tegen myn' vervolger. Mocht de dui-
fter

sternis van deeze nacht myn oogmerk bevorderen...!
 De wraakzucht die my geen oogenblik in rust laat,
 zal me in 't heimelyk alles doen aanwenden: zy zal
 niet eer verkoeld worden, dan door 't bloed van myn'
 vyand: (*Tegen Julia.*) Ga, zie of gy iemand ziet ko-
 men.

T W E E D E T O O N E E L.

CHARLOTTE, *alleen.*

Zal ik zo berooid en naakt deeze stad moeten ver-
 laaten..! 't Is mischien de eenige plaats op de wae-
 reld, daar ik kan hoopen om gelyk veel anderen, eeri-
 gemakkelyk en gelukkig leven te leiden. Ach! zo hier
 voor my geen uitkomst is, zal 'er in 't gantsch heelal
 voor my geen uitkomst zyn... Ik verwensch duizend-
 maal dien ouden wreedaart; die myn heerlykste uit-
 zichten vernietigt heeft.. Gevloekte Ernestus! ik kan
 u ligt naar de andere waereld zenden; maar dat voldoet
 my niet genoeg: uw neef moet daar toe met my sa-
 menspannen...! Is 't mogelyk! heb ik Adelaarts liefde
 behouden, en heb ik zyn ziel nog niet de zelfde woe-
 de, die ik gevoel, ingestort! Waar is nu myn vernuft?
 dat anders zo vindingryk is... Maar zyn deugd...
 die moet zwichten als ik spreek. Ik ken zyn zwak...
 Heeft hy met een' diefstal begonnen, hy eindige met
 moord! Ik ben meesteres van zyn ziel... Dat hy op
 nieuws dronken, ja dol van liefde worde! dat hy, op
 myn aanstooking, met eigen hand myn' gezworen vy-
 and van kant helpe, en straks na die daad zich in myn
 armen werpe, en daar zyn wroeging leer' versmooren.!

DER.

DERDE TOONEEL.

CHARLOTTE, WOLFAART.

CHARLOTTE.

Waar is Adelaart? Hebt gy hem gevonden? Zal hy daadlyk hier komen?

WOLFAART.

Ja, ik heb zelfs nog meer gedaan: ik heb hem overal nagegaan. Ook heb ik zyn' oom in 't oog gehouden; (het verspieden, weet ge, is een handwerk dat ik fiks kan;) hy gaat deezen avond uit eeten by zyn' boekhouder, die al zyn geld op lyfrenten, zo hoog als het te krygen is, zal uitzetten: daar by heb ik ontdekt, dat hy, al te sterk in de weer zynde om ons te vervolgen, zyn' neef tegen hem verbitterd heeft: dit was onvoorzichtig van hem. Ik sprak Adelaart zo even: hy was schier woedend en heeft in de eerste hitte van zyn gramschap, zich van alles, tegen my beklagd. Ik heb hem beloofd dat ik de dreigementen van zyn' styfkoppigen oom vóór zou komen, en dat ik u, voor alle vervolging zou verdonkeren. Hal! toen was ik de beste man, zyn beschermer, zyn halsvrind. Hy omhelsde my van harte... Hoe Charlot! zou die Ernestus ons verschalken; al zyn geld op lyfrenten zetten? zo zyn neef het immers niet erit, zien wy daar geen roode duit van... Maar ik vlam 'er al te sterk op, om het my zo ligt te laten ontglippen... Met zyn ouwerwets poppedegentje, waar van 't gevest kwalyk uit den rok komt, treed hy even bars als een oud kryger... Zo ik hem eens tegen 't lyf liep... Daar zou aanstonds rusie zyn... De degen uit... Maar ik, ik die nog een stuk van een' schermmeester ben, (*Hy doet een' schermstoot.*)

stoot.) ik zou hem met één' stoot neêrleggen zo lang als hy was... Wat zou 'er aan verbeurd zyn..? Hy zou daar wel leggen... Wat! het is een kwaad beest dat byten wil, trap het den kop in.

CHARLOTTE.

't Is wel. Vlieg heen en breng Adelaart hier. Ik moet van hem verzekerd zyn: gy verstaat my wel. Geeft hy zich aan my over, waar aan ik niet twyfel... sta dan toe: hyzelf zal u volgen... Gy zegt dat hy woedend is... Let vooral op ieder beweging van hem en van my. Treed, terwyl hy by my is, als toeval-
lig, de kamer in; ga ook op de zelfde wyze weêr heen. Gy moet myn minste teekens, ja zelfs myn stilzwygen trachten uit te leggen. Laat vooral geen gelukkig oogenblik verloren gaan. Wees voorzichtig, onverschrokken, en...

WOLFAART.

Aan wien geeft gy dien raad...? Ik zal my wel uit de klauwen van het gerecht houden; ik ben altoos dubbeld op myn hoede voor all' wat daar naar gelykt. Ook weet ik verscheide schuilhoeken in deeze stad daar ik ieder tart, my te vinden. Daar by... dooden spreken niet.

CHARLOTTE, *onverduelig.*

Gy verspilt den tyd met praatē... Ik kon reeds de tyding van zyn dood hebben... Ik brand van verlangen; ja, ik kan niet leeven, zo lang...

VIERDE TOONEEL.

CHARLOTTE, WOLFAART, JULIA;

JULIA, *binnenkomende.*

Juffrouw, mynheer Adelaart is op de trap.

CHARLOTTE, *tegen Wolfaart.*

Verzuim niet één' van myn wenken.

Wolfaart geeft een teeken van goedkeuring en vertrekt. Charlotte zet zich op een stoel neder, haar' neusdoek over baare oogen hangende, en eene hand om boogheffende, schynende in de uiterste wanhoop vervallen.

VYFDE TOONEEL.

CHARLOTTE, ADELAART.

ADELAART.

Hemel! Zie hier dan in welk een' bedroefden staat ik u gebragt heb... U..! Ach! zo ik niet sterf door myn eigen verdriet, zal het door 't uwe zyn... Beminnelyke Charlotte, vergeef het my, zie my niet aan als schuldig! Ik heb nog meer geleden dan gy... Myn hart is verscheurd... Stel my weder gerust... Zeg dat gy den smaad, dien gy om mynentwil geleden hebt, my niet wyt. Zeg dat niets in staat is om uw liefde te doen verflaauwen... Uw liefde, die my zo dierbaar is: tegenwoordig myn eenigste hoop... Aan uwe knieën alleen vind ik nog eenige zweem, nog eenig gevoel van geluk.

CHARLOTTE.

Alle geluk, alle roem is uit voor my... Ach! Adelaar, de armoede is niets, maar de schande die my over 't hoofd hangt, de verachting, de smaad...! Ach! dat die gruwelyke hoon ruchtbaar is geworden... dit maakt my voor myzelve verfoeilijk: dit grieft me... Ik was gelukkig eer ik u kende... De eerste dag, waarop ik u gezien heb is de eerste geweest van de droevige rampen, die my 't leven verdrietig maaken. Wat komt gy hier nog zoeken? Wy moeten van elkander scheiden... Laat my aan myn lot over. Hoe schrikkelyk het is, ik vrees dat gy het nog erger zult doen worden. Wy moeten elkander in eeuwigheid niet weer zien... Ik heb u niets meer te zeggen.

ADELAART.

In eeuwigheid...! Wat yfelyk woord! Hoe hebt gy het kunnen uitspreken?

CHARLOTTE.

Ja, ik ga verr' van u vluchten. Myne oogen, door de traanen verduisterd, zullen u nog maar weinige oogenblikken zien... Ik wenschte dat ik het schreijen kon laten. Mocht gy my vergeten!

ADELAART.

Neen, dierbaarste, neen, tedere vrindin! Ik luister niet naar de onbillyke uitwerksels van uw smart. Gy zult myn wanhoop niet tot het uiterste brengen; neen, van u alleen hoop ik troost... Myn ziel wacht al haar heil van u. Stel my de bittere droefheid die gy lyden moet, niet voor oogen: uw ongelukken zyn on-
uit-

uitwischbaar in myn hart gedrukt. Maar zullen wy, daar een zelve slag ons treft, beide niet anders doen dan kermen; in plaats van tot elkanders hulp te werken? Ik ben de eerste oorzaak van de rampen die u zyn overgekomen; dit bely' ik oprecht. Maar, dierbaare Charlotte, moet uw hart dat geneigd is om myn rampen te verligten, niet in myn voordeel pleiten tegen uzelfen? Alles wat gy lyd, zweeft my klaar voor de oogen; maar gy weet niet wat ik ly?.. Neen, dat kunt gy u nimmer verbeelden.

CHARLOTTE, *snikkende.*

Wat kwaad heb ik toch gedaan aan uw' barbaarschen oom, dat hy my zo vervolgt? Wat heeft hem recht gegeven om my van myn rust en vryheid te berooven? Hoe veel smaad heeft hy my aangedaan! Gy, Adelaart, gy weet het of ik zulk een afschuwlyke behandeling verdiende... 't Is uit... Zie my nimmer weêr, noch verg niet dat ik u ooit weder zie. Hy heeft my in zulk een' yfelyken staat gebragt, dat ik geen uitkomst zie dan in een spoedige dood.

ADELAART.

Zoud gy sterven...? Gy! Ik smeek u om onze liefde, dat gy niet bezwykt onder uw verdriet... Ach! be-
daar... Nimmer is myne liefde en myne woede zo groot geweest!

CHARLOTTE.

Ik moet het u ronduit bekennen, ik zou veel eermoeds genoeg hebben om te sterven, dan om, gehoond en veracht, op eene elendige wyze te leeven. Het denkbeeld van de schande vermoort ieder gevoelig hart, als

een langzaam vergif; en het myne is gevoeliger dan gy gelooft. Wat heeft men u en my het leven bitter gemaakt! Ach! maak vry staat dat ge my verliest, zo ik my niet weêr in myn eer kan herstellen... Dit is myn vast besluit. Zo gy my niet had bemind, zou ik reeds niet meer in 't leven zyn.

ADELAART, *zyne banden wringende.*

ô Hoe ongelukkig ben ik! By onze liefde, dierbaare Charlotte, maak my niet wanhoopend! Zou ik verdraagen kunnen dat myn hart my inwendig verweet: gy zyt de oorzaak van haar dood: zy sterft om dat zy u bemind heeft: gy zelfs hebt haar in 't graf gestort... ô Gruwel! Neen, dat veel eer buiten u alles vergaa..!

CHARLOTTE.

Daar is niet meer dan één mensch dat ons verderf zoekt... en ik vind niemant zo standvastig in my te beschermen als hy is in my te vervolgen.

ADELAART.

Gy zyt het eenigste voorwerp van zyn woede niet. Hy heeft my gehoond, gevloekt en ontetrd... Ik heb alle verbindtenis met hem verbroken... Ik had hem nog mischien moeten leeren... Maar hy is myn oom.

CHARLOTTE.

Zeg liever hy is myn beul. Heeft hy u niet altoos het leven verdrietig gemaakt? Zie eens hoe verr' zyn verwoedheid gaat, hoe schrikkelyk en hoe onnatuurlyk hy is. Gy beminde my: dit was genoeg voor my om het offer van zyn' haat te worden. Hy belastert my en vervolgt my door de magt van 't gerecht, dat alles
blin-

blindelings aantast. Ik zou daar voor bezwelen hebben, want de zwakken en onschuldigen moeten het doorgaans misgelden. . . Maar als ik denk om 't geen hy u aangedaan heeft, begint myn hart nog erger te bloeden. Welk een tiran. . .! Adelaart, op welk een ongelukkig leven moet gy vooruitzien!

ADELAART.

Myn lot is schrikkelyk, maar het zal niet altoos zo blyven.

CHARLOTTE.

Zo lang als hy leeft kunt gy geen beter lot verwachten.

ADELAART.

Ik zal door gerechtsmiddelen trachten het bestier over myn eigen goed te bekomen. Ik behoef niet te zeggen dat ik u dan zal bevryden voor uw woedende vervolgers. Zo gy slechts één oogenblik daar aan twyfelde zoud gy myn liefde hoonen. Ik wil myn vryheid hebben in spyt van elk die my daarin weêrstreeft.

CHARLOTTE.

Gerechtsmiddelen, waarde Adelaart, zyn onzeker in den uitflag. Welk een lastig, welk een langduurig en hachlyk werk is het pleiten! Die u van uw goed beroofd heeft, zal het u zo ligt niet wedergeeven. Men zal u zelfs de middelen beneemen om het proces aan te vangen. Durft gy waagen om uw lot van een gerechtsvonnis te laten afhangen, daar de schyn van het recht tegen u is.?

ADELAART, na een weinig stilzwygens.

Tot welk een uiterste heeft my die onverbiddelyke

oom gebragt! Ik heb hem voordeezzen nog kunnen be-
 minnen in weêrwil van zyn strengheid, maar nu, nu
 voel ik, dat ik hem van oogenblik tot oogenblik doo-
 delyk begin te haaten... Ik zou niet om zyn dood wen-
 fchen, (daar bewaar my de Hemel voor!) maar zo hy
 stierf... Welk een onredelyk en barbaarsch mensch is
 hy..! Ik kan het niet ontveinzen, zo hy stierf zou ik
 geen enkele traan om zyn dood storten. (*Iets tederder.*)
 Nochtans geheugt my den tyd nog wel, dat ik al myn
 bloed voor hem gestort zou hebben.

CHARLOTTE.

o Adelaart, wat zou ons lot gelukkig worden als
 hy uit de waereld was!

ZESDE TOONEEL.

CHARLOTTE, ADELAART, WOLFAART.

WOLFAART, *ter zyde.*

Nu is het de rechte tyd om myn rol te speelen. (*Te-
 gen Adelaart.*) Mynheer Adelaart, ik ben altoos vaar-
 dig om u te dienen, geloof me, ik wil myn leven voor
 u waagen, gy hebt daar reeds blyk van....

ADELAART, *driftig uitroepende.*

Daar is hy aan wien ik meer dan myn leven verpligt
 ben. Charlotte, zonder zyn' raad en edelmoedige hulp
 waar ik verfloken geweest van u dit oogenblik te zien.
 Wien had ik naar u kunnen vraagen? waar had ik be-
 richt gekregen..?

CHARLOTTE, *opstaande.*

Hy heeft nog meer gedaan dan gy wect, hy heeft
 my

my deeze veilige schuilplaats bezorgd. Hy heeft my voor onze verwoede vervolgers beschermd. Ik zou zonder zyn hulp, nu reeds in een akelig hok in de boeijen kwynen, en van wanhoop en verdriet afgemarteld, elendig sterven... Ja, gy zyt alles aan hem verplicht.

WOLFAART, *achter zich omziende.*

Het gevaar is nog niet voorby.

ADELAART, *ontroerd.*

Hoe!

WOLFAART.

Ach, mynheer! men legt u zulke schelmfche laagen. Ik kom hier alleen om u te waarschouwen: wy moeten voor het ergste vreezen: uw oom die Charlotte voor eeuwig van u wil scheiden, heeft op n'euw ver-
lof bekomen om haar te vatten... Het krielt van ver-
spieders, en ik vrees dat morgen...

ADELAART, *Charlotte in den arm neemende, en de andere hand aan zyn' degen brengende.*

De eerste booswicht die haar durft aanraaken... Hoe groot de menigte zy, ik zal 't hem hier mede duur be-
taalen... of ik zal voor uw voeten sterven.

CHARLOTTE.

Ik twyfel niet aan uw' moed, maar begryp dat zy ons nutteloos zou zyn. Onze rampspoed zou nog grooter kunnen worden. Is dit het eenige dat de liefde u in-
geeft om een ongelukkige te behouden, die gy in de droe-
vigste omstandigheid gebragt hebt? Gy alléén weet dat ik onschuldig ben, maar alle andere menschen, door den uiterlyken schyn bedrogen, zullen my op de ver-
ach-

achtelykste wys behandelen. De grootste schande en de droevigste dood zullen het loon zyn van myn trouw voor u.

ADELAART.

Wat yslyk denkbeeld..! Hoe is myn ziel beroerd..! Ik zie u deerlyk schreijen... Ach! gy verzwijgt uit medelyden, my nog meer leed... Gy zwijgt van het gebrek dat gy thans lyd en dat u nog erger te wachten staat. De ontmenschte, die zich nog myn oom durft noemen, heeft gemaakt dat ik geen hoop meer heb, om u de helft van al het myne op te draagen... Hemel! Hemel! geef my in wat ik doen moet...!

CHARLOTTE, *nederzittende, en haare oogen bedekkende, door haar neusdoek die zy over haar hoofd hangt.*

Ach! denk op uitkomst... Denk voor my, want de ontroering bevangt myn zinnen.

(Adelaart wandelt met groote schreden over het tooneel)

WOLFAART, *vooraan op het tooneel, in zichzelven spreekende.*

Gevloekte Ernestus! Zo gy nu tot ons geluk schielyk gingt sterven; wy zouden u al het vorige vergeeven... Myn bloed kookt... Hy, hy, naar zyn' eigen zin uw goed gebruiken, terwyl hy u bespot en hoont! Dit is een nooitgehoorde zaak: een gruwelyke onbilykheid... 't Is reeds laat en vry donker... Ik geloof zo ik hem nu op den weg tegen kwam dat ik myn drift niet zou kunnen bedwingen... *(Adelaart ziet hem sterk aan, op deeze woorden: Wolfaart vervolgt, met verzachting van stem.)* Gy weet alles nog niet wat ik weet, mynheer. Dat onredelyk mensch, dat alles aanwend tot uw verderf, gaat dit oogenblik een kontrak aan, waar

waar by hy al zyn goed op lyfrenten uitzet, om u een erfenis te onthouden, die u naar recht en wet niet ontgaan mogt.

ADELAART.

Wreede, onmenschelyke oom! zou uw wraak zo verri^g gaan! Dit had ik niet mogelyk gedacht....

WOLFAART.

't Is evenwel maar al te waar. Myn yver voor u heeft my alles doen ontdekken. Hy eet deezen avond by zeker' heer die zyn geldmiddelen bestiert. Zo gy daar nog aan twyfelt, ga dan met my ten elf uren... Hy woont in het afgelegenst' van de stad, gy kunt verzekerd zyn daar geen mensch te ontmoeten.

ADELAART, *op een fiere wyze.*

Laat hy zyn geld behouden: hy denkt dat ik daar drittig naar haak; maar ik acht het niets, zo gy de myne blyft, dierbaare Charlotte! Ik heb 'er alleen om uwentwille naar gewenscht. Maar gy zult, zo wel als ik, zyn schatten verachten: laat ik u moed geeven. De tegenspoed heeft my versterkt. Volg myn voorbeeld. Wy zullen, indien het moet zyn, afgezonderd leeven, en in elkander onzen rykdom vinden. Ik ben heimelyk verheugd dat ik niets meer van hem moet hoopen. Zyn goed is zo wel als zyn persoon voor my afschuwelyk geworden. Laat ik zelfs zyn' naam niet meer hooren. Hy zou nederig naar my toe komen, my om vergiffenis smeeken voor verongelykingen die ik hem niet vergeeven zou kunnen. Hy heeft my te wreed doen lyden, door de traanen die hy u heeft doen stortten... Ach! vergeef het my: verwaardig u nog my aan te zien en my te beminnen! Ik wil myn' ontar-

den

den oom uit myn geheugen bannen... Wat kan hy nu meer doen voor myn welvaart?

CHARLOTTE, *baar' neusdoek even van haare oogen liggende, en op een' koelen toon.*

Hy kan sterven. *(Zy bedekt hierop haar aangezicht, als overstelpt en spraakeloos van droefheid.)*

WOLFAART.

Morgen, mynheer... Ik beef reeds vooruit... maar ik voorzie dat gy morgen beiden onherstelbaar bedorven zult zyn. Hy heeft het schrikkelyk verlof om haar persoon in hechtenis... Hoe zullen wy het kunnen voorkomen... Wy moeten een wanhopig stuk uitvoeren. Ach! kon ik door een kloekmoedige daad...

CHARLOTTE.

Neen, neen. Dat Adelaart my ongelukkige laate sterven, dat hy daar toe zyn stem geeve en my voor altoos verlaate!

ADELAART.

Hoe, Charlotte! Wat zegt gy?

CHARLOTTE.

Dat gy te moedeloos en te flauwhartig zyt; en dat uw besluiteloosheid ons altoos elendig zal doen blyven.

ADELAART.

Waar toe... wat zal ik dan besluiten... Spreek, wat moet ik in deeze uiterste nood verkiezen?

CHAR.

CHARLOTTE, *opstaande.*

Alles aan my over te laten; my te zweeren dat gy het middel dat ik u aan de hand zal geeven, niet verwerpen zult: 't is het eenige dat wy doen kunnen, ja, dat wy doen moeten...

ADELAART, *met vervoering.*

Ik zweer het u by all' wat heilig is... Ik kan uw smart niet langer zien; myn ziel word met de uwe vervalsheid... Kom, meld het my... Ik ontzie de waaereld niet... Ik leef voor niets dan om u te dienen....

(Charlotte, zich achter Adelaart wendende, terwyl by deeze laatste regels zegt, geeft aan Wolfaart het teken tot den moord van Ernestus. Wolfaart getoond hebbende dat by haar verstond, vertrekt. Dit alles moet in een oogenblik geschieden.)

AGTSTE TOONEEL

CHARLOTTE, ADELAART.

CHARLOTTE, *naar hem toetreedende, en hem by de hand neemende.*

Adelaart, bemind gy my?

ADELAART.

Welk een vraag...! O Hemel!

CHARLOTTE, *glimlachende met een kwaadaartige vreugd.*

Wel nu, de nacht zal niet om zyn, of ons verdriet zal

zal een eind hebben, Het geluk hangt veeltyds, gelyk gy weet, van één moedig oogenblik af.

ADELAART.

Kan 't mogelijk zyn..! Wat zie ik.! Uw gelaat is geheel veranderd. Welk een ongemeene vreugd schittert uit uw oogen! Voorziet gy..?

CHARLOTTE.

Ja, ik heb alles voorzien.

ADELAART.

Hoe...! Hebt gy hoop...?

CHARLOTTE, *op de tederste wyze.*

Alle onze tegenspoeden zullen ophouden: droog alle traanen van myn wangen. Breng myn ziel weder in rust. Zeg my duidelyk dat gy my bemint, opdat ik van alle gedachten om myzelve het leven te benemen, afzie... Adelaart, herhaal nog eens dat gy u volkomen naar myn' wil zult gedraagen.

ADELAART, *ongeduldig.*

Mistrouwt ge my..? Uw' minnaar, Charlotte?

CHARLOTTE, *hem tegen haaren boezem drukkende.*

Gy zyt myn minnaar, ja, waarde Adelaart! In dit oogenblik zyt gy my dierbaarder dan myn leven... Van nu af aan zal ik myn liefde voor u geen paalen stellen. Gy kent myn hart, dat nimmer veinsde; het behoort u alleen toe. Uw minnaares bemint u tegenwoordig tederder dan gy haar immer bemind hebt. Zy zou u

bo-

boven den allerryksten den voorrang geeven. Zy zou uit alle mannen van de geheele waereld u kiezen, u overal willen volgen en met u leeven. Zy zal, om u te overtuigen, nu het grootste bewys van haar liefde geeven, door iets te onderneemen waar door wy in eeuwigheid niet weêr gescheiden kunnen worden.

ADELAART, *ontroerd.*

Ach Charlotte. .! Ik kan. . . Ik kan onmogelyk zo veel tedere liefdeblyken uitstaan. . . ! Uw blydschap is te groot .. Misfchien bedriegt ge u... Ik bid u aan, ik ben tegenwoordig de gelukkigste op aarde... Maar.. Verklaar u nader... Ontdek my wat gy bedoelt... Ik moet alles weeten.

CHARLOTTE.

Ondankbre! Ik had gewild dat gy het geraaden had. Maar hoor: voed gy niet een' doodelyken haat tegen zeker' iemand? Voelt gy in uw ziel dezelve woede niet die de myne verteert? Leeft Charlotte niet meer in uw hart? Kan ik u niet met myn drift bezielen en myn ontwerp instorten? Het is vreeslyk, maar zo gy my bemint... dan weet gy zo wel als ikzelve, wat zucht een gehoonde vrouw vervult...

ADELAART.

Hou op... Voelt gyzelve niet hoe wreed gy my grieft..? Ik beef... Wat wilt gy toch..?

CHARLOTTE.

Den vasten grond leggen van ons beider geluk. 't Is nu tyd om te bewyzen dat gy my bemint. De woede

de van het verstaalde hart van dien tiran, uw' oom, prikkelt my tot wraak... Hy vervolgt ons zonder ophouden... Zo ik het hem niet belet zullen wy vergaan... Van u eisch ik zyn dood.

ADELAART.

Zyn dood!

CHARLOTTE.

Beef zo gy wankelt.

ADELAART.

Hemel! den broeder van myn' vader!

CHARLOTTE.

Ja, dien tiran, dien ontmenschten...

ADELAART.

Myn ziel en alles watin my is yst... Wreede! Wat durft gy voorslaan? Eisch myn leven, dit is het eenige wat ik nog over heb om u op te offeren. (*Spoedig van toon veranderende.*) Ach! de rampspoed heeft u verbysterd, gy vergeet... Neen, deeze taal komt niet uit uw' mond... Wat booze geest heeft uw ziel ontroerd?

CHARLOTTE.

Lafhartige, die te kleinmoedig zyt om iets te onderstaan voor uw geluk! morgen zult gy de hand bedanken, die ons door een kloekmoedige daad verlossen zal. Morgen zullen wy niets meer te vreezen hebben. Gy zult uw vryheid hebben, schatten bezitten, in overvloed leeven en in 't volle bezit van uwe Charlotte zyn.

ADEL

ADELAART.

Welk een afgryzelyke drift vervoert u! Ik roep den Hemel tot getuige, dat ik zelfs omgeen koningkryk zou wenschen ten koste van het bloed van dien grysaart.

CHARLOTTE.

Wat rede hebt gy toch om dus te yzen? Is het om dat gy hem een leven verkorten zoud, dat nog maar weinig tyd, vol kwelling en ongemak duuren kan? Zyn leven is reeds op het laatste; wat zwaarigheid is 'er om daar een eind van te maaken? Kan de klank van 't woord oom u weêrhouden? De spraak van het bloed is immers een te ydele harsfenschim. Wat is het bloedverwandschap..? Die ons weldoen en beminnen, zyn onze waare bloedvrienden; maar een die ons haat en hardnekkig ons uiterst bedert zoekt, is, wie hy ook zy, een monster, een doodvyand, dien de wet der natuur ons zelfs gebied uit te roeijen.

ADELAART.

Wat recht heb ik op zyn leven..? Een laffe moordenaar moet zyn woede in 't verborgen uitvoeren: nimmer kan hy zich in 't openbaar rechtvaardigen. Charlotte, hoe is 't mogelyk dat uw ziel bloeddorstig is geworden? Ach! herneem die zachtaartigheid, den roem der vrouwen, die ik in u aangebeden heb. Gy hebt my een deugdlievend hart getoond, ach! word niet ontaart. Keer, keer in uzelve weder, en gy zult welhaast een' afschrik hebben van een taal die zo strydig is tegen uw hart en het myne.

CHARLOTTE.

't Is wel: vaar voort; geef hem genade, opdat hy

my vermoorde. Spaar dat monster tot dat hy my in een donker hok in de boeijen sleept, om my levendig te begraven. Vloek Charlotte die u teder bemint, en val uw' tiran om den hals. Zo gy te laf zyt om zyn wreedheid voor te komen, breng my dan zelf om hals door uw' degen... Gy zult min wreed zyn... (*Zy grijpt naar den degen van Adelaart.*)

ADELAART, *baar van zich stootende.*

o Hemel!

CHARLOTTE, *in een wanboopende gestalte.*

De dood is maar een pyn van één oogenblik; maar armoede en schande hebben geen eind. Sta my toe dat hy sterfe... of leef..! Ik zal myzelve voor uw oogen doorsteeken.

ADELAART.

Zo gy sterven wilt... sterf dan nog schuldeloos. Uw wanhoop die my 't yfelykst hartewee verwekt, verbystert myn zinnen... Charlotte, moest ik dit van u verwachten..! Hoe, daar uw hart zo gevoelig is voor de liefde, kunt gy zo barbaarsch zyn!

CHARLOTTE.

Wie is barbaarscher, gy of ik..? Gy zult myn dood moeten beschrijven... want gy wilt zyn leven ten koste van het myne spaaren.

ADELAART.

Gy moord my met slag op slag... Het schynt dat uw woede tot in myn hart overgaat... Laat my adem scheppen... Myn geest is in wanorde.. Ik weet niet wat ik

ik in dit schrikkelyk oogenblik zou durven onderneemen, om u uit deezen yfelyken staat te redden.

CHARLOTTE, *smeekende.*

Schenk my het leven dat men my tirannig ontnemen wil... Het zal voor altoos u toebehooren. Vlieg heen, myn altoos dierbaare Adelaart! vlieg: de nacht en de dood zullen alles bedekken... De duisternis zal deeze gebeurtenis voor eeuwig begraven. Geen geheimen kunnen uit het graf opborrelen... Zy vergaan te gelyk met het geene in 't graf besloten is... Daar geen spoor is, is immers geen vermoeden... Niemand kan ooit argwaan op u hebben. Geloof uw beminde Charlotte, zy heeft alles wel beraaden en wel voorzien...

ADELAART.

Schoon ik de oogen van de geheele waereld ontwyken kon, ja zelfs, schoon ik my voor den Hemel, die al het kwaad ziet en straft, kon verbergen, ikzelfs, ik zou het weten. De stem van het geweeten, die niet te versmooren is, zou het my in eeuwigheid verwyten. Wat het gantsch heelal van my denkt, baat my niets zo die donderende stem niet ophoud... Ontmenschte! is dit het loon van myn tederheid? Wilt gy het vermogen van uw schoonheid op myn ziel, be-
toonen, door my straffschuldig en ten uiterst rampzalig te maaken? Zoud gy, die een pronkstuk der natuur zyt, een monster kunnen worden? Myn zielskrachten zyn uitgeput... Wat kost het my om bestand te zyn tegen uw bekoorlykheden...! Maar, wat zeg ik? zou my niet, eer ik toe kon slaan het moordgeweer uit de hand vallen... Die eerwaardige grysaart... Zyn aangezicht herinnert my de trekken van myn' geliefden

vader.. Hy heeft my van de wieg af bemind, voor my gezorgd, my opgevoerd, zo veel weldaaden be-
wezen.. Ik voel, ik voel het klaar, ik bemin hem nog
in weêrwil van zyn strengheid.. Ik verbeeld my dat
hy, stervend, myn' zaligen vader zou toeroepen: „ zie
„ deeze open wonde; zy word my door uw' zoon
„ toegebracht"... Hemel! Moet ik niet vreezen dat
een bliksemstraal my in den atgrond zou doen verzin-
ken? Of, zo de aarde nog vergund wierd zulk een
monster te dragen, zou myn misdaad my niet overal
byblyven.? Hoe zou ik het daglicht verdraagen kun-
nen.? Een bloedig spook zou my tot in uwe armen
vervolgen. Spreek, Charlotte! spreek, voelt gy niet
reeds het begin der wroeging die ons dag aan dag fel-
ler zou folteren, en wel haast ons elendig leven ver-
korten? De tweedragt, die het kwaad verzelt zou ons
binnen kort tegen elkander doen woeden... Wy zou-
den den beul wel ontvlucht zyn, maar onszelven niet...
Ach, Charlotte!

CHARLOTTE, *op een' schrikkelijken toon.*

Ik walg van uw barmhartigheid, van uw smeeken,
van uwe ydele wenschen en van uw laste wroeging.
Weet dat zy niet meer van nut kunnen zyn. Ik had
uw zwakheid voorzien. Ikzelf heb voor u gedaan, 't
geen gy doen moest. Gy had uw lot aan my overge-
laaten. Thans hebt gy niets meer in uw magt als my
te dooden.. Zyn vonnis is reeds uitgesproken, en 't
zy gy wilt of niet, gy zult in myn komplot treden...
Op dit oogenblik waarin ik met u spreek, is het met
Ernestus uit: die tiran sterft.

ADELAART, *wanboepend, het tooneel op en neder gaande.*

Trouwlooze! hoe kwalyk heb ik u gekend! (*Schrei-
ende*)

jende.) O Reinhart, deugdzaame Reinhart! gy hebt my alles voorzegd. Waar zyt gy..! O waar zyt gy.! Kom, vlieg my te hulp!

CHARLOTTE, *koelzinnig.*

Geen ydele uitroepingen meer, gy kunt nu verkiezen myn' beschuldiger of myn' medeltander te worden. Klaag my aan: breng my, die uit liefde voor u iets grootsch heb durven onderstaan, op het schavot; of bekreun u niet om de dood van een' ouden wreedaart, die u van all' zyn groote schatten volkomen bezitter zal laten, en die de oorzaak van zyn dood (die niet te doorgronden is) met zich in 't graf zal voeren: hy verdient geen deernis. Ik verg niet dat gyzelf uw handen bebloed, neen; sluit uwe oogen slechts, en laat Wolfaart het stuk uitvoeren: hy dient ons met allen vlyt. Denk ook niet dat gy 't hem zult kunnen ont-raaden; hy weet dat hy tegen uzelfen aan, u dienen moet; en dat gy morgen hem als uw' verlosfer zult bedanken.

ADELAART, *driftig.*

Neen, die barbaar bedriegt zich... Ik wil den ongelukkigen grisaart redden, ik bemin hem sints zyn leven gevaar loopt en ik voel dat ik u begin te haaten... Ik voel... (*Hy doet een' stap om te vertrekken.*) Laat my gaan. Ik vervloek myn liefde... Ik haat het leven.

CHARLOTTE, *hem tegenhoudende.*

Blyf, waarde Adelaart! blyf...

ADELAART, *woedend.*

Wat wilt ge van my, helsche furie..? Beef!

CHARLOTTE.

Wat naam! Ô Hemel! Welk een gezicht..! (*Voor zyn voeten vallende.*) Vermoord uw Charlotte, maar beledig haar niet. Uw verachting grieft my erger dan de dood. Ik ben bereid om hier voor uw voeten te sterven... Ik heb zo wel als gy een affchrik voor het moorden, maar iets noodlottigs dwingt ons.. Ik wilde u behoeden... Hoe kon ik één oogenblik denken om af te staan van uw liefde, van myn vryheid en van myn leven? Ik bid u aan, en, 't zy het misdadig of dengzaam zy, myn liefde voor u overwint alles: ik hoor naar niets anders... Kan men in zulk een' staat overweegen.? Ach, dierbaare, doch te ligt bevreesde Adelaart! gryp moed: 't is nu geen tyd meer om te rug te treden. Verdryf de harsfenschimmen die uw ligtgeloovige inbeelding ontrusten. Vlieg, daar uw minnaares u geleid. Zoud gy ongevoelig zyn voor den prys, dien ik u voor uw gehoorzaamheid beloofd heb? Als gy met open armen tot loon van uw' moed verwelkomd word; als wy in vryheid, ongestoord, gelukkig en gewroken, elkandere op de tederste wyze..

ADELAART.

Sta op, verwoede! ik wil u niet meer hooren... Het hair ryst my te berge van schrik. Hoe gevaarlyk is uw vernuft! Hoe trouwloos is uw tederheid! Met welk een list hebt ge my verstrikt! Gevaarlyke vrouw! gy ziet de ontroering van myn zinnen, gy weet dat ge op myn verscheurde ziel een onbepaalde magt hebt, en gy gebruikt die magt om my tot een' moord aan te zetten..! Uw traanen en uw snikken doen my een yselyk geweld aan... zy verjaagen de deugd uit myn ziel... Juich... Het schavot verwacht ons beiden. Rechtvaardige

dige Hemel! wat hebt gy over my besloten? Welk een sryd! welk een angst! Myn voeten waggelen... Ik sidder... Waar vind ik uitkomst..! (*Tegen den muur leunende.*) Ik sterf... (*Zich weder opbeurende.*) Laat my vertrekken.. Wreede! eischt gy zyn bloed niet?

CHARLOTTE.

Ja.

ADELAART, *wanboopend.*

't Is wel, ik zal..

CHARLOTTE, *hem met haare armen omvattende, en op de tederste wyze aanzieude.*

Zult gy 't vergieten?

ADELAART, *zich van haar ontslaande.*

Ik zal, ik zal het vergieten... Laat my los.. Nog eens, laat my los.

AGTSTE TOONEEL.

CHARLOTTE, *alleen, driftig heen en weder gaande.*

Ik heb dan eindelyk zyn stem..! Hoe dikwils heeft hy my doen sidderen! Maar nu, nu is het uit. 't Geheim van den moord zal hem voor altoos aan my verbinden. Ik verwacht zyn weerkomst en met een zyn wecklagten en wroegingen... Maar de wyn en de liefde zullen die ras verdooven.

Einde van het vierde bedryf.

VYFDE BEDRYF.

Het tooneel verbeeld het huis van Burgerbart. Het is nacht.

EERSTE TOONEEL.

CONSTANTIA, REINHART.

CONSTANTIA, *Reinhart volgende, welke een ongerust gelaat vertoont.*

Neen, mynheer Reinhart, neen, gy schynt my te veel ontroerd, dan dat ik my gerust zou stellen. Ik kan uit uw gezicht leezen dat gy geweldig ongerust zyt. Ik ben in doodsangst. Waarom vraagt gy zonder ophouden naar myn' vader en den heer Ernestus?

REINHART.

Zyn zy beiden te gelyk uitgegaan, mejuffrouw?

CONSTANTIA.

Ja, en zy konden reeds weder t'huis zyn.

REINHART.

Zyn zy zonder knecht uitgegaan?

CONSTANTIA, *verlegen.*

Ja.

REINHART.

Zoud gy my niet kunnen zeggen, waar zy naar toe zyn gegaan?

CON-

CONSTANTIA.

Neen, mynheer. (Op haar uurwerk ziende.) 't Is reeds half twaalf. Ach, Hemel! (Zy betoont de uiterste ongerustheid.)

REINHART, ter zyde.

Waarheen zal ik gaan? Wat middel om hen te vinden..? Ik kan my niet ontdoen van een yfelyke gedachte...

CONSTANTIA, met traanen in de oogen.

Ach, mynheer! zo gy immer vriendschap voor my gehad hebt, red my dan uit myn doodelyke verlegenheid. Gy verraad uzelfen door uw ontroering... Ik verlaat u niet... Ik zou alles wat ik in de waceld bezit willen geeven opdat myn vader en mynheer Ernestus dit oogenblik inkwamen. Met welk een vreugd zou ik in hunne armen vliegen! Alles wat my nu bekommert zou dan als een ydele droom verdwynen.

REINHART.

Hoe maakt gy uzelve zo verlegen, mejuffrouw? Wat verbeeld ge u dan..?

CONSTANTIA.

Maar gyzelve, gy ontveinst het vruchteloos. Men heeft alles gedaan om Ernestus met zyn' neef te bevredigen. De een is te streng en de ander te drittig .. Zeg my, wat heeft Adelaart federt ondernomen?

REINHART.

Vraag het my niet... (Hy wil vertrekken.)

G 5

CON-

CONSTANTIA, *hem wederhoudende; ſchielyk.*

Geef my antwoord, goede heer Reinhart! ga niet van my af, ik bid het u... Gy begrypt niet dat gy my duizendmaal meer doet uitſtaan, dan of gy my het ergſte zeide... Vaar voort.

REINHART.

Mejuffrouw, ik beef om het u te zeggen. Ik heb dien rampzaligen Adelaart ontmoet; hy was op een yfelyke wyze verwilderd. Ik trachtte hem tegen te houden en hier te brengen: maar hy wilde my niet kennen en ſcheurde zich, woedend, uit myn armen. Den naam van zyn' oom viel hem uit den mond: hy vroeg my verſcheiden maalen met een ontroerde en heeſche ſtem, waar hy zyn' oom op 't oogenblik zou kunnen vinden. Ik kon, wat ik ook deed, zyn geweldige ontroering niet doen bedaaren. Ik meende dat het nog een overblyffel was van de vervoering, waar in het geval met zyn' oom hem gebragt had, tot dat ik, in dit huis komende, hier een' gerechtsdienaer vond, die my te kennen gaf, dat men eenig bericht had bekomen van een yfelyk komplot, door eenige uitdrukkingen een' van het zelve ontvallen. Hy vroeg my of mynheer Ernestus reeds t'huis was gekomen, en raadde my om hem te waarfchuwen van op zyn hoede te zyn, en des avonds laat niet uit te gaan. Hy vroeg my verder wien hy gewoonlyk ging bezoeken, en is toen terſtond vertrokken.

CONSTANTIA, *een' gil geevende.*

Hemel! is 't mogelyk..! Vlieg heen, laat my..

REIN-

REINHART.

Ach! bedaar .. Gy verbleekt; ik kan u in zulk een' staat niet verlaten. Ik zal om hulp roepen... Maar ik hoor iemant.

T W E E D E T O O N E E L.

BURGERHART, CONSTANTIA, REINHART.

BURGERHART, *intreedende, terwyl Reinhart Constantia in zyne armen ondersteunt.*

Wat is dit? Myn dochter op 't punt van in flaauwte te vallen!

CONSTANTIA, *met een gebroke stem.*

Ach, vader! Hoe! alleen..?

REINHART.

Myn waarde heer, komt gy alleen wederom..?

BURGERHART, *zyn dochter ondersteunende.*

Ach! myn vriend..! Lieve Constantia! wat deert u toch? Wat is 'er gebeurd?

REINHART.

Waar is mynheer Ernestus?

BURGERHART, *zyn dochter in een' armstoel geleidende.*

Is hy nog niet t'huis .. Wat wil dit zeggen? Waarde dochter! Reinhart..! Hoe zyt gy beiden zo verschrikt? Zeg my toch..,

REIN-

REINHART.

Ach, mynheer!

BURGERHART.

Gy maakt my geweldig ongerust.

REINHART.

Waar gingt gy van hem af..? Zyt gy altoos by el-
kander geweest?

BURGERHART.

Neen, sedert eenige uren niet. Toen hy van my
ging zeide hy: ik zal my niet lang ophouden, maar
zo dra het my mogelyk is, weder by u zyn. (*Naar
zyn dochter tredende.*) Gy schreit nog, Constantia..!

REINHART.

Ach, mynheer! u zien wy gelukkig weder, maar
waarom hebt gy Ernestus verlaaten..? Zyn leven loopt
gevaar... Gerechte Hemel! Zou die ongelukkige hem
vermoord hebben!

BURGERHART.

Gy doet my van schrik yzen... Hoe! vermoord!
Wat wilt gy daar meê zeggen?

REINHART.

Wy vreezen dat Adelaart op zyn' ooms leven toe-
legt. Die gruwelyke, die snoode ligtekooi, die hem
bedorven heeft..! Ach! men vrees een afgryfelykst
stuk... Helaas! dorst my daarom zyn verwilderd oog
niet aanzien?

CON-

CONSTANTIA, *weder bekomende.*

Neen, nooit was Adelaart zo ontmenscht. Myn hart overtuigt my van het tegendeel. 't Is als of ik hem nog hoor de deugd en zachtmoedigheid roemen; maar hy is zwak, en verkeert met schelmen, die ligt zonder zyn toetemming. Hy had hen moeten ontvluchten, hen vloeken. Ach! zo de liefde zoveel op hem vermag, hoe droevig is het dan dat zy hem niet tot hooger deugden geleid heeft!

BURGERHART.

Bedaar Constantia. Kunt gy u niet begrypen dat Adelaart een' moordenaar kan worden, ik voel niet minder dat het denkbeeld daar van my stuit. Ik ben nochtans buiten my zelven. (*Hy jebelt, en zegt tegen een knecht die binnen komt:*) Span de paarden in voor beide de rytuigen... (*De knecht vertrekt.*) Ik heb op twee of drie plaatsen een kwaad vermoeden. Ik wierd toevallig ook zo lang opgehouden; maar het was als of my iets naar huis trok. Gy, vriend Reinhart, zult den eenen weg gaan en ik den ander. Wy zullen hem voorzeker wel ontmoeten. Bevind ge u iets beter, myn kind..? Heb maar één oogenblik guld. (*Hy vertrekt.*)

DERDE TOONEEL.

CONSTANTIA, REINHART.

Constantia, gaat geduurende dit tooneel, verlegen, heen en weder.

REINHART, *vooraan op het tooneel.*

Hemel, bewaar hem! Geef dat ik myn' vriend gezond

zond weêr mag zien! Laat het schelmstuk niet volbragt worden! Bewaar dus te gelyk twee deugdzaame zielen, die geschaapen zyn om elkander te beminnen!

CONSTANTIA.

Ik hoor verscheide stemmen onder een... Daar komt iemand.. Laat ik... (*Zy vertrekt, doch komt yllings weder, met verrukking uitroepende:*) 't Is mynheer Ernestus, met Adelaart en myn' vader.

REINHART, *op een hartgrondige wyze.*

De Hemel zy duizend duizend maal geloofd!

VIERDE TONEEL.

BURGERHART, ERNESTUS, CONSTANTIA;
ADELAART, REINHART.

Ernestus houd Adelaart by de band, welke een' degen onder den arm heeft; zy zyn beiden zonder boed.

REINHART, *tegen Constantia.*

Hy is 't, hy is 't...! Laat my u beiden omhelzen. (*Hy omhelst Ernestus en Adelaart.*)

ADELAART, *Constantia groetende, en daarna zyn' oom weder by de band vattende.*

Ach, waarde oom!

BURGERHART.

Wat gevaar zyt gy ontkomen..?

ER.

ERNESTUS.

Het allergrootste. (*Op Adelaart wyzende.*) Zie hier myn' verlosfer... Ik ben nog geheel ontroerd... Waar is myn rotting? Geen van ons beiden heeft een' hoed op... Dit is een vreeslyke dag. Ik heb deezen avond by myn' boekhouder gegeten en tot zeer laat by hem gebleven. Ik maakte bereids schikking om Adelaart te onterven, dien zelfden Adelaart die myn leven gered heeft. ! Hoor my uit: zo dra als ik den hoek van de gracht omging, daar gy weet dat het zeer eenzaam is, wierd ik door een' kaerel met den blooten degen in de vuist aangerand. Ik zag de kling even blinken en tastte oogenbliklyk, verbaasd, naar myn' degen; maar ik trok hem met de scheel' gelyk uit... 't was met my gedaan... Maar in 't zelve oogenblik schoot my een onbekende op zyde, die my verdedigde; zy vochten een kleine poos verwoed, en de moordenaar storte op den grond voor myn voeten neder... Ik zag toen op en herkende myn' neef. Hy was my in stilte gevolgd. Hy nam my by de hand en geleide my veilig, tot hier in huis... Ja, vrienden, hy is het die zyn eigen leven in gevaar gebragt heeft om het myne te redden...

REINHART.

Edelmoedige Adelaart!

BURGERHART.

Braave, dappere jongeling!

ADELAART, *zyn aangezicht met beide handen bedekende.*

Hou op, hou op... Geen vreugd, geen verrukking meer! Ik ben uw' lof onwaard'... Gy zult allen yzen...

zen... Een enkele traan meer gestort, had my een moorder doen zyn... Ach, oom! de zelfde hand die tegenwoordig de uwe drukt, de zelfde hand die u het leven gered heeft, was op het punt om zich met uw bloed te bevleken... Dit verbaast u...? Ach! gy hebt niet gezien hoe die gevaarlyke vrouw schreide, en voor myn voeten uitgestrekt lag; gy hebt haare stem, haar hartroerend suikken niet gehoord... Gy kunt u niet begrypen hoe zy myn ziel getroffen heeft. Ik, door haar gekerm geraakt en vervoerd, ja dronken van liefde, ik was gereed...

ERNESTUS.

Neef, kwel uzelf niet langer, door het vergrooten van uw zwakheid.

ADELAART.

Neen! Ik moet alles openbaaren. Ik was gereed om de misdaad te bedryven. Ik beminde Charlotte op een buitenspoorige wyze; gy vervolgde haar, zo streng overal... Ach, onvoorzichtige oom! wist gy niet wat een hart, door de geweldigste driften bestormd, en byna tot wanhoop gebragt, kan uitvoeren? Vooral op de gebeden van een vrouw...? Ach! herinner u myn' vaders aart, hy was nimmer onverbiddelyk: de traanen van zyn' zoon zouden hem verbeden hebben. Hy had zyn zwakheid beklagd, en zyn verdriet meêdogend verzacht... Vergeef my dit verwyt: ik heb een' grooten fryd uitgestaan: ik heb verwonnen. Ik ben tederder en menschelyker geweest dan gy. Laat uw gedrag u eenigzins wroegen, als gy een yfelyke bekentenis hoort... Beef...! Weet dat 'er een tydskip geweest is, waarin ik, die u als een' onverzoenbaaren vyand aanmerkte, een wezendlyk voorneemen had om u te dooden... De Hemel heeft...

ER-

ERNESTUS.

Neef, waarde neef! Wy hebben elkander nog niet omhelsd. (*Zy ombelzen elkander met drift.*)

ADELAART.

ô Welk een blydschap! Welke oogenblikken.! Zyt gy het wel, dien ik in myn armen druk.? Laat my uitschreijen... Ik tot myn hoogste verwondering, nog deugdzaam, ik durf naauwlyks zeggen of gelooven dat ik onschuldig ben. ô Listige en bloed-dorstige vrouw! zo myn ziel zich niet tegen u gekant had, zo de Hemel my niet eenslags de snoodste gruwelen uit uw aangezicht had doen leezen. (*Met nadruk.*) Ach, waarde oom! ik zou met uw bloed bevekt zyn geweest; en doorgriefd van schande en smart, afschuwlyk voor myzelven, als een snoode schelm ter dood gebragt zyn... Ja mischien even verhard van ziel gestorven zyn als de ergste die 'er immer was. Nu ik de misdaad niet bedreven heb, nu ik dezelve gestuit heb, ik zulk een zelfsmart moet lyden! ô! wat zou ik uitgaan hebben, zo ik schuldig geweest was! (*Zyne handden, in een smeekende gestalte, hemelwaards heffende.*) Genadige Hemel! uw bystand heeft my kracht gegeven, hoe kan ik u genoeg danken! Uw goedheid heeft myn deugd doen triomfeeren: laat diezelve goedheid het hart van Charlotte treffen! Laat, op myn bede, de wroeging in haar hart ontwaaken! Uw genade is grooter dan haare schuld: ik smeek dat uw barmhartigheid dit nieuwe wonder doe geschieden! (*Tegen Reinbart.*) Ach! ondersteun my, myn kracht bezwykt. (*Reinbart doet hem in een' armstoel nederzitten: Adelaart vervolgt, na een weinig rustens.*) En gy, oom, dewyl de Hemel u van het gevaar verlost heeft, laat ook al het gebeurde voor eeuwig vergeeten worden: vervolg die rampzaa-

lige niet meer. Laat ous weldaadig zyn... Uw medelyden moet groot zyn als het slechts voor een oogenblik myn smart zal evenaaren.

ERNESTUS.

Hoor, Adelaart, gy hebt myn leven bewaard, dit erken ik: maar ik was liever tien spietsen onder de aarde, dan dat ik de minste toestemming tot oneerlykheid zou geeven... Ja, ik zou u myn dood ligter vergeeven dan nieuwelichtmisy. Laaten vry honderd moordenaars op myn leven loopen, daar zal ik minder voor vreezen dan dat gy uw deugd en zeden zoud verliezen. Ik zeg het u hier, wel met een erkennend hart, maar met de kracht en het gezag van een' oom, dat, zo gy weêr dacht om met Charlotte...

ADELAART, *op een koele wyze.*

ô Zeldzaam mensch..! Doe my haar' naam niet weder hooren. Gy hebt my niet wel verstaan. Ach! toen ik haar beminde dacht ik haar deugdzaam te zyn. Ik heb de harsenschim, die myn verbeelding vervulde, bemind; maar myn oogen zyn geopend. Nu ben ik voor altoos schootvry voor haar gevaarlyke aanlokfels; en zo ik edelmoedig ten haaren opzichte wil zyn, is het alleen omdat ik het zonder gevaar zyn kan... Volg myn voorbeeld.

BURGERHART, *voorwaards tredende.*

Waarde Ernestus! ik heb alles naauwkeurig aangehoord, ik heb op alles gelet, en in de ziel van deezen waardigen jongeling gezien. Ikzelf zal hem een deugdzaame vrouw aanbieden: ik ken een jon-

ge juffer, die een aandoenlyk, ja zelfs een teder hart bezit, maar zy heeft een' voorzichtigen vriend, die sedert haare kindsheid haar teder hart befiert. Zy heeft de zorg voor haar welvaart aan hem overgelaaten: zy is hem ook dierbaarder dan all' wat hy in de wereld heeft. Hy kent haar hartsgeheimen: eindelyk hy moet voor haar een' keur doen. Braave oom, het schynt dat onze Adelaart geschaapen is om van haar, en zy om door hem bemind te worden; want ik durf voor de edelaartigheit en tederheid van hun beider harten instaan.

CONSTANTIA, *ontroerd en bewogen, ontdekt zich voor ieders gezicht door haare ontroering.*

Ach! vader!

BURGERHART, *schertsende.*

Denkt gy dan, Constantia, dat ik van u spreek?

CONSTANTIA, *met de grootste tederheid.*

Waarde vader! Ach!

BURGERHART.

De verkeerde schaamte die gy vertoont, (want zy is waarlyk verkeerd, myn kind,) is de eenige zwakheit die ik u verwyten kan.

CONSTANTIA.

Vader..! laat my toe te vertrekken

ADELAART, *ter zyde.*

Het zou onvergeeflyk zyn, zo ik my nog een oogenblik beraadde. (*Overluid.*) Ik ontsluit myn oogen, beminnellyke Constantia; uw braave vader moedigt my

aan. Buiten u ken ik niemant ter waereld, die myn liefde waardig is. Hoe zal ik best een tedere drift openbaaren, die ik altoos in waarde heb gehouden; maar die ik op een schuldige wyze vermoord heb? Is myn leven wel in staat om zulk een snoodheid uit te wiffen.? Ach! ik heb door verblindung, uw deugden aangebeden in een fchepfel dat nimmer één van dezelve gekonnen heeft. U, ualleen heb ik bemind... Ik ben op nieuw een menfch geworden.

CONSTANTIA.

Indien uw berouw oprecht is, mynheer, dan doet het my al uw mislagen vergeeten. Myn vader heeft u zyn achting waardig gekeurd, gy moogt ook op de myne hoopen. Gy zoud een zachter, een fchuldloozzer drift aangekweekt hebben, zo gy den zelfden gebleven waart, dien gy fcheent te zyn...

ADELAART, *met vervoering.*

Gy zult my uwer waardig zien: ik zweer het aan uw voeten. Verwaardig u om myn deugd aan te moedigen. Een enkele oogftraal van u, zal my alles doen worden wat my betaamt te zyn. Ik zal op't hoogst gelukkig zyn, zo uw gunst my al myn leven byblyft.

ERNESTUS.

Dat is wel van u gezegd, neef; ik ben over u te vrede. Bemid deeze braave en verftandige juffer met hart en ziel. Gy kunt van nu af aan zo wel op myn erffenis als op myn vrindfchap ftaat maaken... Ja, heeren, die zelve jongkman heeft altoos in den grond van zyn hart, een door en door braaf karakter getoond. Hy heeft my nu en dan wel veel verdriet veroorzaakt, maar, de Hemel zy gedankt. Dat is nu

ADEL.

ADELAART, *tegen Burgerhart.*

En gy straf't my dan op zulk een wyze! Ach! braave heer Burgerhart! ik voel dat myn liefde voor u, myn eerbied voor uw deugd, hoe groot, nog te boven gaat.

BURGERHART.

Onze zielen stemmen met elkander, waarde Adelaar: wy moeten te saam verbonden zyn. Gy zult myn ovrig leven gerust en gelukkig doen eindigen. (*Tegen zyne dochter.*) Gy moet my helpen om een' jongeling die gevoelig is voor deugd en eer, voor alle verdere verleiding van de ondeugd te bewaaren; zo zullen alle braave menschen, met ons, om zyn keur verbljd zyn.

CONSTANTIA.

Ach! vader! Ik vrees dat gy, meer om myn hartewenichen te vervullen, dan...

BURGERHART.

Neen; geloof me oprecht: pleit niet meer tegen hem.

ADELAART, *baare hand kussende.*

Hoe zal ik woorden vinden om de vreugd van myn ziel uit te drukken! Uit de akeligste wanhoop gevoerd te worden tot het grootste, het zuiverste geluk... Welk een spoedige en onverwachte verandering! Schoone Constantia! neen, ik heb u niet ontrouw kunnen zyn; ik bemin u te veel om te kunnen begrypen dat ik een oogenblik opgehouden heb uw volmaaktheden aan te bidden.

ERNESTUS, *tegen Burgerhart.*

Gy zyt een verwonderlyk mensch. Weet gy wel dat

ge my de traanen uit de oogen geperst hebt? my, die de minste zwakheid of lafheid niet heb! Wat doet gy my het vermaak voelen dat men geniet door weldaaden te oefenen! Ik word dit oogenblik voor 't eerst gewaar dat uw karakter veel beter is als het myne. Ik voel hoeveel blydschap het my weezen zou, indien ik u kon gelyken. Zie... ik doe ieder recht. Ik ontveins niet dat ik mischien te overmatig streng gehandeld heb, maar... de jeugd, de jeugd..! Doch, kom aan, uw goed-aartigheid zal voortaan myn gemoed niets meer verwyten. (*Tegen Constantia.*) Schoone, deugdzaame, waarde juffer! zo gy niet vreest om zulk een' knor-repot als ik, tot oom te hebben; zo myn bruske ma-nier van spreken u niet bang maakt, dan moet gy, zo 't u belieft, my toestaan, dat ik uw bevallige hand in de zyne leg, alles en alleen om den wil van zyn berouw. Die arme jongen! Hoeveel heeft hy moeten lyden! Maar hoe gelukkig zal hy ook zyn! (*Tegen Burgerbart.*) Ik wil hem, hoe eer hoe beter, doen trouwen, en hem in staat stellen om een pylaar van de beurs te worden.

ADELAART.

Waarde oom! Ach, mynheer! Ach, bekoorlyke Constantia! eeuwig, eeuwig, zal myn liefde, myn er-kentenis... Myn ziel die van verrukking wegsmelt weet niet wie van u driën het meest... O Waarde, braave Reinhart! wie had dit durven hoopen..? Maar een bit-ter herdenken mengt zich met myn vreugd... Herinnert ge u nog dat tydftip toen ik doof, voor uw vriendschap, u dorst hoonen..? Zult gy 't voor altoos vergeeten?

REINHART.

Ik zie, nog voel, nog denk om niets dan uw ge-luk.

luk. Gy hebt het verdiend... Nu zult gy het verschil zien tusfchen een liefde op deugd gegrond, en tusfchen een hartstogt daar men zich om fchaamen moet.

BURGERHART.

Laat ons van niets anders fpreken dan van vreugd! Deezen dag zal ik als een' van de fchoonften myns levens onthouden.

ADELAART.

Zolang ik leef zal hy my tot een richtfnoer voor alle myn overige dagen ftrekken; en uwe hand, als ik zo gelukkig mag zyn om die te verkrygen, uwe hand, waarde Constantia! zal een borg zyn van myn deugd.

E I N D E.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

APPENDIX

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

